

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Första Kammaren. N:o 35.

Tisdagen den 12 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 249, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 24, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning af emigrationsfrågan m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 250, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 25, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot befordran af rusdrycker med allmänna posten, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 252, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 27, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående uppdelning af Stockholms län mellan Uppsala och Södermanlands län samt indragning af Stockholms läns styrelse, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 253, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 28, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med hemställan om sådan ändring i fångarbetet, att det för de blinda outhärliga korgmakeriet

ej vidare må förekomma i fängelserna, samt att vanföras och lyttas arbete ej må nedtryckas af konkurrens genom utlämnande af det billiga fångarbetets alster i den allmänna marknaden, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 43, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställning angående iståndsättande af de åt landshöfdingen i Kalmar län anslagna boställslägenheter m. m.;

n:o 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronolägenheten Sättra n:o 2 i Östergötlands län;

n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kornettsbostället 1 mantal Äckelsta n:o 3 i Stockholms län hörande lägenhet;

n:o 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kaptensbostället Böttestad n:o 2 i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:o 47, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Bårstad n:o 5 i Östergötlands län hörande område;

n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra kompanichefsbostället Melby n:o 1, 1 mantal jämte båtsmanstorpet n:o 1, ett torp, i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra fältväbelsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Juresta n:o 4 i Södermanlands län hörande lägenhet;

n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra mönsterskrifvarebostället $\frac{3}{4}$ mantal Törnvik n:o 2 i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra militiebostället 1 mantal Bondesätter n:o 1 jämte Lämnenäs n:o 2, en utjord, i Östergötlands län;

n:o 52, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra häradskrifvarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Ärja n:o 3 i Södermanlands län hörande torp;

n:o 53, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till lindrande af förlust, som arrendatorn af förra öfverstebostället Kastellgården n:o 1 med underlydande i Göteborgs och Bohus län lidit till följd af olyckshändelse;

n:o 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetning af marmorfyndigheter å kronojord;

n:o 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra sergeantsbostället 1 mantal Björka n:o 1 i Södermanlands län hörande lägenhet;

n:o 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra rustmästarebostället $\frac{1}{4}$ mantal Frängsbo n:o 2 i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:o 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Ystad af en inom dess område belägen förutvarande hospitalsjord;

n:o 58, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra sergeantsbostället n:is 13, 15 och 17 Eslöf i Malmöhus län hörande område;

n:o 59, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af torp under förra kaptensbostället Helgesta n:is 1 och 2 i Södermanlands län;

n:o 60, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Södermanlands läns landsting af visst Gripsholms slott tillhörande område;

n:o 61, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till handlanden J. Lundström af två jordområden utaf den staten tillhöriga Landskrona—Engelholms järnväg;

n:o 62, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordutbyte vid Gnesta järnvägsstation;

n:o 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från indragna militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Gillstad n:o 4 Borregård i Skaraborgs län; och

n:o 64, i anledning af Kungl. Maj:ts särskilda propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till fyra danaarf.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 9 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 56—58.

Vid föredragning af statsutskottets den 9 innevarande april bordlagda memorial n:o 59, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslag under riksstatens sjunde hufvudtitel, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringsproposition.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 9 innevarande månad bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtanden n:is 60 och 61, lagutskottets utlåtanden n:is 40—43 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 6—8.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Herr Svedelius erhöll på begäran ordet och yttrade: Då det befunnits svårt, på grund af sjukdomsfall och andra förhinder, att i särskilda utskottet n:o 2 hålla antalet ledamöter från denna kammare fulltaligt, tillåter jag mig hemställa, att kammaren behagade utse ytterligare två suppleanter i nämnda utskott.

Denna hemställan bifölls.

På framställning af herr talmannen beslöts, att val af ifrågavarande suppleanter i särskilda utskottet n:o 2 skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa lördag.

Ordet lämnades på begäran till herr Cavalli, som yttrade: Jag hemställer, att på föredragningslistan för morgondagens plenum måtte bland två gånger bordlagda ärenden främst uppföras bevillningsutskottets betänkanden n:is 17, 18 och 19 samt därefter öfriga ärenden i den ordning, de hafva å dagens lista.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Kammaren åtskildes kl. 2,54 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 13 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa lupuspatienter;

n:o 64, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af ny tomt åt veterinärinstitutet i Stockholm m. m.; och

n:o 65, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till de väghållningskyldige i Kumla härads väghållningsdistrikt i Örebro län af länsmansbostället Kumla n:o 4 i Kumla socken och härad af nämnda län tillkommande andel i Kumla bys gemensamma grustag; äfvensom

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 20, i anledning af väckt motion om höjning af tullen å juteväfnad m. m.;

n:o 21, i anledning af väckt motion om befrielse för rederiaktiebolag och rederier från bevillning och inkomstskatt;

n:o 23, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningarna i fråga om gift kvinnas beskattning;

n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående restitution till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af erlagd tull för vissa från utlandet införda, vid byggandet af pansarbåten Tapperheten använda materialier;

n:o 25, i anledning af väckta motioner om ändring i § 8 tulltaxeunderrättelserna m. m.; och

n:o 26, i anledning af väckta motioner angående beräkningen af utbytet vid hvitbetssockertillverkningen samt om tullen å socker.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 7 och 9 i denna månad bordlagda memorial n:o 17, i anledning af väckt förslag

om vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 7 och 9 innevarande april bordlagda betänkande n:o 18, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförordning.

Punkten 1.

*Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.*

I motioner, afgifna, i Första Kammaren under n:o 14 af herr *K. Åkerberg* och i Andra Kammaren under n:o 22 af herr *J. Widén* jämte fem andra af kammarens ledamöter, hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta:

dels att § 4 mom. 2 i kungl. förordningen den 24 maj 1895 angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, sådant nämnda lagrum lydte enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin må ej låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlämna brännvin i mindre belopp än 250 liter; ej heller må han hos annan än innehafvare af dylik försäljningsrättighet genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin i mindre belopp, än nyss är nämndt»;

och dels, i händelse af bifall härtill, att § 18 mom. 3 samt § 42 i ofvannämnda förordning måtte gifvas den ändrade lydelse, som af nyss anförda ändring i § 4 mom. 2 betingades.

Utskottet hade i föreliggande punkt på andragna skäl hemställt, att herrar *Åkerbergs* och *Widéns* jämte medmotionärers förevarande motioner om ändring af § 4 mom. 2, § 18 mom. 3 och § 42 i brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten var fogad reservation af herr *Beckman*, som hemställt,

a) att Riksdagen, i anledning af herrar *Åkerbergs* och *Widéns* förevarande motioner, måtte för sin del besluta, att § 4 mom. 2 i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895, sådant sagda moment lyder enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»Innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin må ej låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, där han sin försäljningsrättighet utöfvar, till köpare utlämna brännvin i mindre belopp än 250 liter.

Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin hos annan än innehafvare af dylik försäljningsrätt genom ombud till

salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin i mindre belopp, än nyss är nämndt; om sådant bolag, som i § 9 mom. 2 sägs, är i detta hänseende särskildt stadgadt»; samt

*Ifrågasatt
inskrän-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

b) att, för den händelse den i punkten a) här ofvan gjorda hemställen af Riksdagen bifölles, Riksdagen jämväl måtte för sin del besluta, att § 42 i ofvannämnda förordning, sådan berörda § lydde enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 42.

Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af brännvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe, än därtill uppgifvet är, eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om brännvins utlämnande å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, eller om utbjudande till salu eller upptagande af beställningar å brännvin genom ombud, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer brännvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhämtas i mindre belopp, än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af brännvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes, än i § 13 mom. 2 medgifvet är, eller utan att iakttaga de inskränknings- därvid, som i öfrigt kunna hafva blifvit af Kungl. Maj:ts befallningshafvande jämlikt samma lagrum föreskrifna.»

I denna reservation hade herrar *Tillberg, G. Jansson, Almqvist* och *Eklund* instämt.

Herr *Tillberg*: Enligt brännvinsförsäljningsförordningen är såsom bekant för utskänkningsbolag icke tillåtet att genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin. Däremot äga öfrige innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin denna rätt och begagna sig också, såsom känt är, häraf i mycket vidsträckt grad. Enligt de upplysningar, som lämnats senast af den s. k. brännvinsriksdagen, öfversvämmas landet i vissa trakter af ombud för dessa firmor, hvilka till kreti och pleti, äfven de fattigaste dagakarlar, utbjuda brännvin och konjak i stora och små partier. Häraf hafva olägenheter uppstått, och i sjelfva verket eluderas härigenom de åtgärder till nykterhetens befrämjande, som vidtagas af kommuner och Konungens befallningshafvande. För att råda bot på dessa missförhållanden hafva förslag många gånger väckts att förbjuda dessa firmors ombud att utbjuda brännvin i mindre partier, men dessa förslag hafva strandat, så vidt jag kan förstå, på den omständigheten,

Ifrågasatt
inskrän-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)

att enligt franska handelstraktaten franska affärsmän äga att utöfva denna verksamhet, äfven om vi här i Sverige skulle fatta beslut i annan riktning. Så länge denna traktat är bestående, kan man således icke förbjuda franska affärsmän att här i landet drifva denna rörelse. Enligt min mening är det emellertid gifvet, att den verksamhet franska handelshus här få utöfva icke kan afse annat än konjak. Brännvin är uteslutet, och i fråga om konjak lärer från Frankrike icke förekomma annan försäljning än af kojnak af finare slag. Denna finare kvalitét utbjudes icke, på det sätt jag nu omtalat, till personer, hvilka icke hafva råd att förtära dylik vara och icke heller kunna iakttaga vederbörlig måttlighet. Denna konjak, som införes utifrån, är en dyrare konjak, och importen däraf sker i mindre skala, eller också är den en mellansort, som inköpes af brännvinsbolagen, uppblandas med konjak af egen tillverkning samt säljes till ett ringa pris. Jag tror, att konjak och just sådan vara, som nu är i fråga utbjudes här i landet till en krona à 1 krona 50 öre, pr butelj, men frakt och tull, som en fransk firma har att erlægga för sin till Sverige importerade vara, går till långt större belopp; och vågar jag alltså påstå, att den oegentligheten, som skulle ligga i att franska affärsmän finge bättre rättighet än svenska, spelar här ingen roll, synnerligast då jag tänker på det goda jag här vill åstadkomma. Man har invändt, att franska affärshus skulle kunna begagna sig af svenska ombud för sin verksamhet och sålunda på mycket intensivare sätt kunna utöfva sin rörelse, än om de endast hade franska ombud. Jag vågar hafva en afvikande mening. Enligt franska handelstraktaten skall det vara *franska* handelsresande. Artikeln i fråga börjar på följande sätt: »*franska* handelsresande, som fardas inom de Förenade Rikena för *franska* handelshus». — Detta har tolkats, som om äfven svenskar skulle kunna resa för franska handelshus. Jag har tillfrågat en ledamot i högsta domstolen härom och denna har sagt, att han för sin del icke kan tänka sig en sådan tolkning, och detsamma är förhållandet med mig. Det skulle vara af ren courtoisie, som man tillåte något sådant. Naturligtvis äger enligt allmänt gällande rättsgrundsatser svensk man att arbeta för hvilket utländskt handelshus som helst utan särskildt tillstånd, dock icke då det gäller brännvin; han har då såsom svensk att förskaffa sig rättighet till försäljningsidkande och måste ställa sig under brännvinsförsäljningsförordningen.

Jag återgår ett ögonblick till den först nämnda bestämmelsen, att utskänkningsbolag icke äga att genom ombud till salu utbjuda brännvin. Motionären har här ifrågasatt att inskränka den rättighet, som nu tillkommer öfriga försäljare, vinhandlarne, så att dessa icke finge genom ombud utbjuda mindre belopp än 250 liter, men å andra sidan att åt bolagen skulle gifvas denna rättighet, så att de ej komme i samre ställning än öfrige försäljare. Det är dock, såsom jag tror, icke värdt att gifva bolagen större rättigheter, än de för närvarande hafva; de skola ju icke arbeta i rent lukrativt syfte, utan för ordnande af ifrågavarande försäljning, och därför har jag för min del icke tagit hänsyn till motionärens yrkande i denna del.

Jag hemställer, herr grefve och talman, om bifall till min reserva-

tion, men då denna finnes tryckt i betänkandet, antager jag, att kammaren icke fordrar dess uppläsande.

Herr Åkerberg: Då Riksdagen införde bestämmelser för att hindra bolag att genom ombud utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin, blef syftet delvis förfeladt, ty därigenom att bolagen hindrades gaf man den enskilda spekulationen större frihet. Denna har också begagnat sig af bestämmelserna på tvenne sätt; det ena sättet har varit att söka och erhålla all rätt till brännvinsförsäljning just i de mindre samhällena. I de mindre samhällena, sade jag, emedan endast i ett sådant samhälle det kan gå för sig att träffa öfverenskommelse med samtliga fastighetsägare att icke uthyra lägenheter till annan än viss uppgifven person, och sålunda är denne utan konkurrens vid inrop af spritförsäljningsrättigheten. Att sådan rättighet varit särdeles åstundad, kan man ju lätt förstå, ty genom erhållande af dylik inom en mindre stad har den enskilde innehafvaren äfven förvärfvat rättighet att genom ombud försälja spirituosa öfver hela riket. Emellertid hafva de mindre stadssamhällena skött sig, kan jag säga, på ett förträffligt sätt, ty endast få hafva fallit för den frestelse, som här förelåg för dem. För 5 år sedan funnos 13 mindre samhällen, som saknade bolag; för närvarande finnas endast 6 sådana småstäder.

Det andra sättet att kringgå bestämmelsen har varit, att enskilda personer sökt erhålla minuteringsrättigheter af brännvinsbolag, och det kan tyckas, att det ofta betalats höga priser för sådana, men de afgifter, som betalats, äro just med hänsyn till att det förvärfvats rättighet att försälja spirituosa öfver hela riket långt ifrån höga. Emellertid hafva i allmänhet icke de mindre städerna fallit för denna frestelse, utan äfven härvidlag stått på bolagens sida, och endast ett fåtal småstäder hafva utlämnat minuteringsrättighet till enskilda personer. Däremot hafva de större städerna begagnat sig i vidsträckt mån häraf. Så t. ex. har Stockholms stad utlämnat 52 stycken utminuteringsrättigheter för afgifter af tillsammans 251,900 kronor; i Göteborg finnas 23 stycken med afgifter till belopp af 89,995 kronor; i Malmö 6 stycken för 30,500 kronor; i Karlskrona 4 — men jag har ej fått uppgift angående det belopp, som för dem betalas — i Norrköping finnas 2 stycken, och afgiften 10,000 kronor; i Hälsingborg 2 stycken för 1,400 kronor; i Sundsvall 1 stycke för 3,000 kronor, men att märka är, att en sådan stor stad som Örebro icke begagnat sig af att utlämna minuteringsrättigheter till enskilda. Då t. ex. i Stockholm för 52 försäljningsrättigheter betalas 251,900 kronor eller i medeltal omkring 4,800 kronor för hvarje, tror jag, att, om dessa rättigheter, såsom motionärerne önska, skulle kringskäras, det icke vore någon så särdeles stor orättvisa skedd för rättigheternas innehafvare, emedan de i allmänhet hafva sina rättigheter för mycket billigt pris. Till belysning häraf vill jag nämna, att en stor vinfirma här i Stockholm, som enligt egen deklARATION årligen säljer omkring 850,000 liter spirituosa, hvaraf cirka 260,000 liter minuteringsvis, betalar endast något mer än 10,000 kronor i afgift till bolaget. Ett bolag i en småstad, hvilket har minuteringsvis så stor omsättning som

*Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
inskränk-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.*
(Forts.)

en kvantitet af 260,000 liter spirituosa, skulle kunna lämna en vinst af mellan 80,000 och 100,000 kronor.

Utskottet har välvilligt behandlat motionen, det vill jag icke förneka, och jag ber få uttrycka min tacksamhet därför. Utskottet har äfven erkänt det berättigade uti motionens kraf och säger härom: »bevillningsutskottet håller visserligen före, att det öfverklagade missförhållandet är af den allvarliga beskaffenhet, att dess afhjälpande påkallar statsmakternas ingripande». Häruti har utskottets alldeles rätt, och säkerligen hafva herrarne i tidningspressen sett uppgifter som berättiga ett dylikt påstående. Jag har här en mängd urklipp ur tidningar hvarmed jag skulle kunna styrka detsamma, men vill icke trötta kammarens ledamöter härmed. Jag ber dock att få uppläsa en skrifvelse från utskänkningsbolaget i Skara, som är ställd till utskänkningsbolagens förtroendemän, däri bland annat heter: »Innehafvare af å auktion inropad rättighet har betydligt större frihet vid försäljning af brännvin m. m. än innehafvare af rättighet, öfverlåten af bolag i de större städerna. Den förre försäljer genom kringresande ombud vanligt brännvin och är ej genom kontraktsbestämmelser bunden, hvad pris och varumängd beträffar.

För att belysa denna fråga vilja vi meddela, huru en dylik inropad rättighet, Vin- och Spirituosa-affären i Hjo, handhafves. Genom flera resande, som besöka allmogen i nästan hela länet, försäljes stora kvantiteter brännvin och andra spirituosa. Dessa resande besöka alltid s. k. månadsmarknader vid de större stationssambällena och, bjudande landtmännen på fri förtäring af spirituosa, upptagas stora order, för hvilka betalning inkasseras vid nästa månadsmarknad.

Samma affär annonserar i länets tidningar, att för 50 kronor erhållas från densamma 40 liter fin champagnekonjak med fritt ekkärl.

Det är ju helt naturligt, att detta skall i betydlig mån förringa bolagens sträfvanden att i författningens anda reglerande inverka på försäljning af brännvin m. m.

En annan person tillskrifver och lämnar mig åtskilliga upplysningar, hvaraf jag skall bedja att få uppläsa en del.

»En del innehafvare af minuteringsrättigheter gå så hänsynslöst tillväga, att de utskicka ombud i landsorten, som fara från gård till gård på landet och gå från hus till hus i småstäderna och tätare bebyggda platser på landet, hvarjämte de besöka marknader och torgdagsmöten såväl i städerna som på landet samt äfven auktioner och andra sammankomster, utbudande och påtrugande befolkningen spirituosa drycker under olika benämningar af mer eller mindre god eller underhållig beskaffenhet till priser, till och med understigande i allmänhet gällande brännvinspriser, därvid nedsättande konkurrenternas varor.

Det lärer hafva händt i en småstad i Västergötland vid ett marknadstillfälle, då stadens brännvinsbolags lokaler i sedlighetens och ordningens intresse voro stängda, att ett ombud för en Göteborgsfirma infann sig bland de marknadsbesökande och å sitt tillfälliga rum lämnade fri traktering af de profver, som han medförde, hvarigenom han underlättade orders upptagande för sin firmas räkning, och i år har under februari och mars månader, då många auktioner hållits i orten

kring en annan västgötastad, ett ombud för en stockholmsfirma uppträdte och af allmogen upptagit många och ibland rätt stora order isynnerhet å prisbillig konjak.»

Nu har utskottet, oaktadt det anser, att något borde göras, ändå afstyrkt motionen enbart på grund af 17 artikeln af traktaten mellan Sverige och Norge samt Frankrike. Jag är icke kompetent att bedöma, i hvilket afseende detta kan verka, men det förefaller mig, som om här förefunnos en skugggrädsla från utskottets sida. Vi veta, att man i Norge icke ansett någon fara föreligga för införandet af bestämmelser, liknande de här åsyftade. Redan 1894 företogos dylika samt antogos af storting och regering, och regeringen föreslog vidare i följd en ny lag, hvori samma bestämmelser intagits. Jag har här hela den motivering, som af norska regeringen härvid framlagt sjuttio i afseende å traktaten, och hvori förklaras, att någon fara icke finnes. För öfrigt, som jag icke förstår saken, vill jag icke vidare yttra mig därom. Men jag vill för herrarne påpeka, huru omöjligt det skall blifva för franska handelsresande att sälja spirituosa i dessa små partier, som här är fråga om. Redan före sista tullförhöjningen var skillnaden mellan tillverkningskatten å brännvin här i landet och tullen på spirituosa i mindre partier på andra kärl än fat en krona pr liter, men efter sista tullförhöjningen har skillnaden, då jag beräknar tullen å spirituosa också å mindre partier än 250 liter och andra kärl än fat, stigit till 1 krona 35 öre pr liter. Det synes mig sålunda alldeles visst, att firmor hvilka hafva att betala en tull af 2 kronor pr liter samt dessutom frakt och öfriga omkostnader, icke kunna konkurrera med varor, som säljas här på landet till pris mellan 1 krona och 1 krona 50 öre per liter. Från detta håll torde man således icke behöfva befara något. Under de sista åren har i medeltal importerats till Sverige 1,300,000 liter konjak. Af minuthandlare i Stockholm säljas årligen 1½ miljon och af städernas brännvinsbolag 3 till 3½ miljoner liter konjak. Det är således inom landet producerad konjak, som säljas mest. Ett bolag, i Småland tror jag, sålde förlidet år 53,000 liter konjak, hvaraf 50,000 voro egen tillverkning. Största faran skulle således vara att konjak — brännvin vill jag icke tala om, ty sådant kan aldrig importeras — finge utbjudas af utländska handelsresande. Men detta vore förbundet med många andra svårigheter, en handelsresande måste först upptaga order; de få icke mottaga likvid, utan varan skall utlösas på tullen af köparen själf. Därtill kommer omkostnader för frakt samt besväret med likviden som skall levereras till säljaren i utlandet. Jag tror således att om några komma att köpa på detta sätt, så icke blifva de många.

Jag ber att få yrka bifall till herr Beckmans reservation.

Herr Östberg: Denna fråga om borttagande af rätten att genom ombud utbjuda spirituosa till försäljning förekom i Riksdagen redan år 1894. Då beslöt Riksdagen att till Kungl. Maj:t aflåta en skrifvelse med begäran om underhandling med Frankrike för att få till stånd sådan förändring af franska handelstraktaten, att franska handelsresande framdeles icke skulle äga rättighet att fara kring och utbjuda

*Ifrågasatt
inskränkn-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.*

(Forts.)

sina varor. I anledning af denna riksdagsskrifvelse fördes åtskilliga förhandlingar med Frankrike, hvarom redogörelse finnes i utskottets betänkande, men resultatet blef, att man från fransk sida ställde sig helt och hållet afvisande mot det väckta förslaget. Sedan förekom frågan ånyo i Riksdagen på grund af motion, men, med hänvisning till hvad redan förekommit i ämnet, afslogs denna motion. Förhållandena äro emellertid sådana, att det vore i högsta grad önskvärdt, om motionärens framställning nu kunde bifallas. Då saken förra gången var före, ställde jag mig på den ståndpunkten, att jag önskade biträda det väckta förslaget, och då frågan nu i år först behandlades i utskottet, tänkte jag på samma sätt. Jag hade den uppfattningen, att det i själfva verket icke skulle komma i fråga någon större försäljning genom franska handelsresande, därför att sådan ju endast i ringa grad hittills ägt rum och fransmän i allmänhet icke reda sig med vårt språk, och därför skulle, föreställde jag mig, försäljning i större skala på detta sätt icke komma till stånd. Emellertid, vid närmare undersökning af saken, kom jag liksom utskottets majoritet till den uppfattningen, att på grund af franska handelstraktaten det fortfarande vore betänkligt att här meddela sådant förbud, som moti- nären föreslagit. Tvenne omständigheter hafva här för mig varit afgörande.

Det heter i nämnda traktat: »Franska handelsresande, som färdas inom de Förenade Rikena för franska handelshus, skola där äga att göra uppköp för sin industris behof och upptaga beställningar med eller utan prof, men icke till försäljning kringföra varor.» Man hade ju all anledning att såsom den första talaren tolka detta så, att dessa handelsresande skola vara fransmän. Den förste talaren vidhöll ock, att man så borde tolka författningen. Emellertid har från sakkunnigt håll blifvit upplyst, att man, sedan traktaten börjat tillämpas, icke tolkat densamma på detta sätt, utan att man ansett traktaten gifva rätt åt franska handelshus att använda handelsresande af hvilken nationalitet som helst, således äfven svenskar. Då en sådan tolkning under lång tid varit gällande, lär det icke finnas någon möjlighet att från svensk sida bryta praxis och fordra tillämpning af en annan tolkning.

I afseende å dessa franska handelsresande nämndes, att den försäljning, som af dem skulle ifrågakomma måste ju i alla fall afse franska varor, finare konjakssorter. Det kan ju vara, att så hittills förekommit, men det finnes, om man läser traktaten, icke något som gifver vid handen, att den vara som utbjudes ovillkorligen skall vara fransk eller alls importerad från utlandet. Det står där, att »fransk handelsresande äger upptaga beställningar med eller utan prof». Således kan man mycket väl häraf draga den tolkning, att äfven andra sorters sprit än fransk konjak skall kunna utbjudas.

Den franska handelstraktaten har emellertid dragit med sig den påföljd, att samma rätt, som tillförsäkras franska handelshus, äfven medgifves främmande handelshus af alla de nationer, som i Sverige behandlas såsom den mest gynnade nation. Således hafva äfven handelshus i våra grannländer Danmark och Tyskland rätt att upptaga beställningar genom ombud. Det har särdeles från södra Sverige

uttalats mycket starka farhågor att, om det här ifrågasatta förbudet för svenskar att, på sätt nu sker, upptaga beställningar blir gällande, man kunde vänta, att danska vinhandelsfirmor skulle träda i stället och utbjuda spritvaror genom kringresande ombud, särskildt i södra delarne af landet, och med de förhållanden, som där finnas, då språket icke lägger hinder i vägen för danskar att resa i dessa delar af riket, kan med allt skäl befaras, att förhållandena skulle utveckla sig så, att landet öfversvämmades af resande för danska handelshus, under det att svenska vinhandelsfirmor vore förbjudna att drifva denna rörelse. Ytterst beklagligt är, att förhållandena icke gjort möjligt att få förändring i franska handelstraktaten till stånd. För närvarande anser jag dock för min del, att man icke vågar vidtaga den förändring, som här föreslagits, men jag kan icke annat än uttala den förhoppning, att Kungl. Maj:t, så snart tillfälle kan erbjuda sig, måtte ånyo upptaga frågan rörande förändring af denna traktat. Såsom saken nu föreligger, kan jag icke annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
önsk: ånk-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

Herr Boström, Filip: Jag ber att först till bevillningsutskottet få uttala min tacksamhet för den fullständiga utredning utskottet gjort i denna inom Riksdagen så ofta återk ommande fråga. Utskottet har också gifvit tillkänna sin anslutning till motionernas syften, då det förklarar, att statsmakterna borde i detta hänseende ingripa.

De motioner, som förut behandlat frågan, hafva gått ut på en skrivelse till regeringen med anhållan, att ändring måtte genom regeringens försorg åstadkommas i den nu gällande franska handels-traktaten. Härutinnan har regeringen gjort försök att gå Riksdagens önskan till mötes men har misslyckats, och från tillförlitligaste håll har jag erfarit att, med den stämning, som för närvarande råder i Frankrike med anledning af de förhöjda tullsatserna inom Sverige och Norge på alster af franskt ursprung, någon förändring i den nu gällande 17 artikeln icke vore möjlig att åstadkomma. Det är icke heller härpå motionärerna år 1904 yrka. De hafva yrkat endast att en förändring skulle så vida vidtagas — särskildt i anledning af det beslut Riksdagen fattade föregående år, att ombud icke få användas af brännvinsbolag för försäljning af sina varor — att innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin ej må låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utofvar, till köpare utlämna brännvin i mindre belopp än 250 liter, ej heller må hos annan än innehafvare af dylik försäljningsrättighet genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar af brännvin i mindre belopp än nyss är nämnt. Jag behöfver icke för kammaren beröra hvilken gränslös förargelse dessa inom landets olika trakter kringresande brännvinsagenter åstadkomma. Hvad på lagsiftningens väg i detta och andra hänseenden göres för upphjälpande af bykröheten inom landet neutraliseras fullkomligt genom dessa ombud. Detta har varit fallet inom det län, jag har äran representera ty det var just det oskicket, att ett inom ett närgränsande län befottligt brännvinsbolag dit skickade ut sina agenter, som föranledde särskildt detta Riksdagens beslut. Men

Ifrågasatt detta har som sagdt fullkomligt neutraliserats genom att ombuden
inskränk- få resa för hvilka enskilda som helst.
ning i rättig-

heten att Nu säger man att franska handelstraktatens 17 artikel kan så
genom ombud tolkas, att icke allenast franska handelsresande utan äfven svenskar
försälja och andra utländska handelsresande kunna resa för franska handels-
brännvin. hus och försälja deras varor. Hade en sådan uppfattning varit gäl-
(Forts.) lande bland dem, som föreslogo denna traktat, hade den enligt mitt
förmenande icke fått den stilisering, som den nu erhållit. Då hade
man i stället uttryckt sig så, att *handelsresande*, som färdas inom de
förenade rikena för franska handelshus, skola där äga att göra upp-
köp o. s. v. Nu står det *franske handelsresande*, och skulle nu en
sådan tolkning göras gällande, i fall en sådan svensk resande, som reste
för ett franskt handelshus, blefve stämd inför svensk domstol, känner
jag mig, ehuru icke jurist, fullt och fast öfvertygad, att han komme
att blifva fälld.

Ett sådant fall har jag hört redan skall hafva inträffat, då en
sådan handelsresande, som uppgaf sig resa för ett franskt handelshus,
men var svensk, af rätten blifvit dömd, emedan han icke var *fransk*
handelsresande. Jag tror således icke på, att denna tolkning kan
spela in vid frågans afgörande.

Det har under föregående riksdagar från olika delar af landet
uttalats hvilken skada detta åstadkommer, och jag påminner mig
särskildt vid 1896 års riksdag, då herr Ivar Månsson från skånebanken i
Andra Kammaren gjorde en drastisk beskrifning huru dessa handels-
resande bära sig åt, då de komma ut på landsbygden i Malmöhus
län. Och detsamma är förhållandet öfver allt, och då jag icke kan
fatta, att man på något vis berör 17 artikeln i gällande franska
handelstraktat genom att bifalla det af motionärerna här framställda
förslaget, hvilket herr Beckman i Andra Kammaren i sin reservation
tillstyrkt, tillåter jag mig yrka bifall till detsamma.

Friherre Trolle: Då jag inom utskottet har hört till deras an-
tal, hvilkas mening funnit sitt uttryck i utskottets nu föreliggande
betänkande, skall äfven jag be att få lägga den visserligen obetyd-
liga tyngden af mitt ord i vägskålen till försvar för utskottets hemställan.

Det är mycket beklagligt, att dessa ombud för vinhandlare och
från dem, som af brännvinsbolagen fått sig utminuteringsrätt till-
erkänd, få i så vidsträckt mån öfversvämma landet och påtruga be-
folkningen sina varor. Det är naturligtvis ett missförhållande, som
har sin grund däri att brännvinsbolagen hafva rättighet att öfverlåta
utminuteringsrätten till andra personer, hvilka därvid erhålla större
rättighet än öfverlåtarna själfva. Men detta är ju icke underligt, då
det, sasom motionärerna framhållit i sin motivering, framgår med all
önskvärd tydlighet af propositionen till 1895 års Riksdag, att genom
förbudet för bolag att genom ombud till salu utbjuda brännvin icke
vore afsedt att göra någon inskränkning i den vinhandlarne tillkom-
mande rättigheten att genom agenter utbjuda sina varor, äfven spiri-
tuosa, när de hafva af bolag erhållit rättighet till minuthandel där-
med. Således är det icke underligt, att detta förekommer, huru be-
klagligt det än är. Detta missförhållande bör naturligtvis, så snart

det påvisats, af statsmakterna söka rättas. Nu är det emellertid, såsom från sakkunnigt håll upplysts, så, att den nu gällande franska handelstraktatens 17 § faktiskt här så tolkas, att dessa franska handelsresande, som här utbjuda sina varor, hvarken behöfva vara till nationaliteten fransmän eller med nödvändighet utbjuda franska varor. Det skulle således kunna hända, att, om herrar Åkerbergs och Widéns motioner bifölles af Riksdagen, svenska medborgare skulle frantagas en rättighet, som dock skulle kvarstå för fransmän och representanter för andra länder, i fall de vore med fransmän likställda, och de i herr Åkerbergs motion påvisade olägenheterna skulle enligt mitt förmenande således icke blifva afhjälpta.

Att fransmännen själfva mycket strängt hålla på den nuvarande lydelsen af traktaten, framgår ju af deras obenägenhet att medgifva ändring i densamma. Detta är för mig ett ytterligare stöd för min mening, att franska handelstraktaten lägger hinder i vägen för afhjälpan af dessa olägenheter.

Det är på dessa skäl, som jag, herr grefve och talman, anser mig icke kunna annat än sluta mig till den mening, som utskottet i sitt betänkande uttalat, och till hvilken jag anhåller att få yrka bifall.

*Ifrågasatt
inskränkning i rättigheten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

Herr Wester: Det kan icke förnekas — utskottet har icke gjort det och de föregående talarne icke heller — att det är en stor oegentlighet, att dessa brännvinsbolag, som hafva till uppgift att verka för ordning och nykterhet, och hvilkas vinst på deras verksamhet skall tillfalla det allmänna — att under det att dessa bolag, icke hafva rättighet att utsända ombud till försäljning af brännvin, så hafva andra, till hvilka bolagen öfverlåtit vissa rättigheter, denna rätt att genom ombud försälja dylika varor. Detta missförhållande är af så stor betydelse, att det förundrar mig, att icke Riksdagen redan vid föregående tillfällen gripit in i frågan. Man har endast kunnat anföra ett enda skäl, ett kardinalskäl, som gjort att frågan fortfarande bibehålles på den punkt, där den nu står, och detta skäl är den 17 § i franska handelstraktaten. Jag vågar dock påstå, att detta skäl endast är skenbart, det är icke ett verkligt skäl, som bör kunna hindra frågans lyckliga lösning. Det är helt andra områden, som de franska handelsombuden hafva att röra sig på, än de svenska i detta hänseende hafva. Om man därför förbjuder svenskar denna rättighet, som däremot fransmän få ha kvar, så har det i nykterhetshänseende och ordningens intresse ingenting att betyda. De svenska ombuden resa omkring i landet för att sälja färgadt brännvin, som de kalla för konjak, i mindre partier och till billigt pris; de franska ombuden däremot äro uteslutande hänvisade till sådana varor, som kommit från de franska handelshus, för hvilka de resa. Det är detta, som har en särskild betydelse i denna fråga. Jag har frågat en vinhandlare i Stockholm: hvad inverkan skulle ett förbud att sälja genom ombud hafva för eder affar? Icke den ringaste, svarade han. Vi stå alldeles oberörda af ett sådant beslut. Vi använda inga ombud och behöfva icke använda några ombud, därför att vi hafva en annan vara till salu än dessa.

*Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

Och för öfrigt, mina herrar, hvarför skall man tillåta dessa innehafvare af rättigheter att genom ombud utbjuda brännvin och spirituosa på landsbygden, då det visat sig, att utskänkningsbolagen kunna reda sig denna rättighet förutan.

Jag frågar vidare, hvarför man i Sverige skall bibehålla detta otving med resande spirituosahandlande, då man i Norge redan för 10 år sedan, trots franska handelstraktaten, afskaffade dem.

Jag frågar vidare: hvarför uppmuntra ett försäljningssätt, hvarigenom stora kvantiteter brännvin undandragas försäljningsafgiften till skada för såväl städerna som kommunerna på landet? Och jag frågar till sist: hvarför skall man bibehålla detta försäljningssätt, som är ägnadt inleda befolkningen i stora trakter i vårt land i lockelse och frestelse att köpa mer spirituosa än de annars skulle göra. Jag kan icke finna något skäl härför. Hvad franska handelstraktaten beträffar, har en talare på södermanlandsbänken redan förut tydligt påvisat, att den lägger icke något hinder i vägen.

Det skulle möjligen kunna tänkas ännu ett skäl, det nämligen, att Första Kammaren förut vid flera tillfällen afslagit denna framställning, men frågan har då legat i ett annat läge, och det torde väl nu mera hafva blifvit klart, genom förhållandena i Norge, att någon fara att antaga förslaget icke föreligger.

Utskottet säger i sin motivering, att »det öfverklagade missförhållandet är af den allvarliga beskaffenhet, att dess afhjälpande påkallar statsmakternas ingripande». Ja, det är verkligen ett allvarligt missförhållande, som förefinnes, och jag kan icke förstå eller tänka mig, att Första Kammaren skulle vilja sätta sig emot ett förslag, som i nykterhetens intresse har så orimligt stor betydelse. Jag skulle fastmer tro och önska, att Första Kammaren skulle vilja aflägsna sådana här frågor från Riksdagen, medan den ännu är kvar i det gamla huset, och icke släpa med dem till det nya.

Jag vågar på de skäl, jag anført, hemställa, att Första Kammarren måtte bifalla den af herr Beckman afgifna reservationen.

Herr Cavalli: Jag har verkligen så många gånger yttrat mig i denna fråga under dess behandling en lång följd af år i Riksdagen, att jag icke i dag ämnat besvära kammaren med något anförande, men den siste talaren uppkallade mig, då han ställde en högstämmd vädjan till denna kammare att i nykterhetens intresse bifalla den nu föreliggande motionen, och han sade, att frågan nu kommit i ett nytt läge. Han brast emellertid i upplysning i sistnämnda afseende.

En annan talare har förut sagt, att det alltid varit fråga om en skrifvelse till regeringen. Det är icke så, ty om man genomläser bevillningsutskottets betänkande, finner man, att vid 1894 års riksdag förelåg ett formligt förslag till ändring i den nu förevarande paragrafen.

Så talas det om nykterhetens intresse. Ja, mina herrar, på den strängen har det spelats, så länge jag minnes, när sådana frågor som denna varit före, och i min ringa mån har jag inom bevillningsutskottet sökt bidraga till främjande af allt, som verkligen varit i nykterhetens intresse, och då detta uttryckssätt »nykterhetens in-

tresse» icke varit ett omslag för en välvillig afsikt, som, då den skulle realiseras, icke ledt till praktisk påföljd. Så är det ock med frågan i dag; ty om vi nu förbjuda ombud för svenska vinhandlare — för att begagna det vanliga uttrycket — att resa omkring för att försälja spirituosa, kan denna rättighet icke förvägras franska handelsresande enligt 17 artikeln i den med Frankrike afslutade handels-traktaten, och på grund af traktater med andra länder, som äro likställda med den mest gynnade nation, icke heller dessa länders resande. Jag ber kammaren komma ihåg, att när här talas om *franska resande*, så gäller detsamma dock alla de länder, som hafva traktater med Sverige, enligt hvilka de äro där likställda med den mest gynnade nation. Så har man här läst upp franska handelstraktaten i denna del för att därmed söka visa, att den endast gäller infödda fransmän. Men i bevillningsutskottet har en ledamot af utskottet, som tyvärr är af sjukdom förhindrad att närvara, redogjort för prejudikat, som visa, att svensk, som reser för franskt handelshus, har samma rättigheter, som enligt traktaten äro tillförsäkrade fransmän. Jag vädjar under sådana förhållanden till herrarne — jag beklagar att jag icke kan göra det i samma högstämde ordalag som den siste talaren — hvad är då vunnet med denna förändring?

*Ifrågasatt
inskrän-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.*

(Forts.)

Den siste talaren anställde en jämförelse mellan den ställning, i hvilken ombuden för brännvinsbolagen kommit, jämfördt med ombuden för de enskilda vinhandlarna — jag begagnar fortfarande detta uttryck — och han framhöll, att brännvinsbolagen icke hade rätt att skicka ombud till enskilda personer, under det vinhandlarna hafva denna rättighet. Ja, min högt ärade kamrat i bevillningsutskottet, jag undrar, om han icke varit med om att ställa till detta. Då frågan därom var före i utskottet, tillät jag mig fästa uppmärksamheten på påföljderna häraf, men man var så angelägen, och eftersom jag ej sällan är svag, gaf jag efter.

Man har nu sagt, att bevillningsutskottet i detta hänseende visat skuggräddsla och såsom bevis därå framdragit exempel från Norge, där samma traktat är gällande och där man redan för 10 år sedan genomfört ändring i detta syfte. Men man vet, att detta togs icke väl upp från fransk sida, utan fransmännen gjorde erinringar och Norge har blifvit tvunget att gifva Frankrike kompensation, i det Frankrike tillförsäkrats tullfrihet intill 50 centiliter för franska vinprofver.

Det ställdes till Första Kammaren, som, om jag ej misstager mig, fem gånger afslagit den nu väckta frågan såväl då den bragts å bane genom motion af enskilde riksdagsmän som genom proposition från regeringen, den vädjan, att Första Kammaren ville denna gång bifalla motionen och afsluta frågan i det gamla riksdagshuset och icke föra den med sig till det nya. Ja, detta är en maning till själförsakelse, till eftergift, som många gånger riktats till Första Kammaren; men nytt var, att denna mening anknöts till flyttningen öfver i det nya huset. Kanske vore det dock lika bra, om man vid öfverflyttandet från det gamla till det nya riksdagshuset förde med sig litet karaktärsfasthet och benägenhet att vidhålla den ståndpunkt man

*Ifrågasatt
inskränk-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.* en gång intagit, i stället för benägenhet att gifva efter, därför att ett yrkande upprepas många gånger.

Jag tillåter mig därför, herr talman, hemställa om proposition på bifall till bevillningsutskottets hemställan.

(Forts.)

Herr Wieselgren: Det är oss alla bekant, att när den lagstiftning, som gjorde slut på den gamla olyckliga husbehofsbränningen genomfördes, blef principen för den nya lagstiftningen i fråga om brännvinsförsäljningen, att denna fastslänkas lokalt eller, med andra ord, vid kommunerna. Att tillstädja brännvinsförsäljningen blef en kommunernas rättighet och inom deras gränser blef utöfvandet däraf principiellt inskränkt. Det var emellertid ett redan då vedertaget förhållande, till hvilket man icke ansåg sig kunna underlåta att taga hänsyn, att nämligen en stor mängd af städernas vinhandlande öfver större eller mindre områden af riket handlade med åtskilliga andra slag af spritvaror, som skulde in under brännvinslagstiftningen. För att nu vid införandet och utöfningen af bolagssystemet icke göra ett alltför skarpt ingrepp i dessas affärsdrift, öppnade man den kanal, hvilken genom deras förseende med minuthandelsrättighet från bolagen fortfarande gifver dem möjlighet att drifva sina affärer i samma utsträckning som förr. Det har redan af en föregående talare omnämnts, hurusom de största bolagen i riket till stor utsträckning begagna denna rätt; de göra det helt enkelt på den anförda grunden, att den mot dem rätt ömtåligt stämde affärsdriften på privata händer skulle genom ett annat förfarande för skarpt begränsas. Det må nu så vara; men jag för min del anser att man ej bör taga någon större hänsyn till dessa förhållanden, ty de enskilda måste i detta, som i andra fall, böja sig för hvad det allmänna bästa kräfver. Det är emellertid så det anförda faktum vinner sin förklaring.

Nu är det i fråga om all undantagslagstiftning en bestämd princip att denna bör tillämpas så restriktivt som möjligt, och att Riksdagen äfven i detta stycke velat så göra, hafva vi funnit af bevillningsutskottets betänkande. Men vi stå ju här inför bestämmelser, som tillkommit i forna tider, då man icke tänkte sig möjligheten af våra nutida lätta kommunikationer, af de samfärdsmedel, som nu närma rikets olika gränser till hvarandra, — förhållanden, som voro för våra fäder någonting alldeles otänkbart. Detta då otänkbara är det emellertid, som utöfvat sin verkan äfven på ifrågavarande område. Hvad som förr kunde tolereras därför att det genom sina små dimensioner ansågs oskadligt, kan nu icke tolereras emedan dimensionerna och därmed äfven faran vuxit med de lättade och vidgade samfärdsmedlen.

Här ha i dag mycket tvistats om anledningen till att vi icke redan fått Riksdagens hos Kungl. Maj:t framställda önskningsgenomförda; det har visat sig att det icke varit förnekandet af öfverklagade faktiska missförhållanden inom landet, som ställt sig hindrande i vägen, utan uteslutande hänsynen till gällande bestämmelser i franska handelstraktaten. När dock ena parten förmenat detta, har en annan part ansett den franska handelstraktaten icke lägga något dylikt hinder i vägen. Nu vill jag icke inlåta mig på något bedömande af

hvilken af dessa båda åsikter inför lagkloke må synas äga bästa skälen för sig, men då jag erinrar mig, huruledes en aktad ledamot af kammaren nyligen förklarade, att vårt juridiska vetande icke hunnit utöfver nämndemannens ståndpunkt, ber jag få än en gång uppläsa traktatens 17 §:s sista punkt, enär vi icke torde behöfva hafva hunnit längre för att kunna om detta styckes verkliga mening tillvinna oss en något så när stadgad öfvertygelse. Det lyder sålunda:

»Franska handelsresande skola icke inom de Förenade rikena vara underkastade högre särskild yrkesavgift än den lägsta dylika avgift, som därstädes erlägges af **infödda** handelsresande af samma kategori. En avgift till lika belopp med den bevilning, som vare sig i Sverige eller Norge drabbar *franska* handelsresande, må i Frankrike påläggas *svenska* eller *norska* handelsresande.»

Jag frågar nu: Kan någon tolkning af dessa ord stanna vid annat än att själfva grundprincipen här är de olika nationaliteterna, å ena sidan de *franska* handelsresandena och å andra sidan de i de Förenade rikena *infödda* handelsresandena? Det är mig alldeles omöjligt att komma till något annat resultat, än att om vi förfara såsom man gjort i Norge, måste vi ovillkorligen komma till samma resultat som norrmännen eller att vi inom våra egna gränser få utan hinder af traktaten göra de bestämmelser, hvilka vi befinna vara för landets sanna väl oundgängligen nödiga. Nu säger man att Norges åtgöranden i detta fall blifvit så illa upptagna i Frankrike, att norrmännen för att stilla fransmännens missnöje nödgats gifva Frankrike en kompensation. Nåväl, mine herrar, låtom äfven oss då gifva fransmännen en kompensation, om det visar sig nödvändigt att afleda något deras missnöje med den bestämmelse, om hvilken nu är fråga. Men den tribut, som nu gifves dem, blir oss alldeles för dyr, den fräter på landets mærg, den utpressas af de djupa lagren, där motståndskraften är svagast. Vi hafva fått kämpa en mansålder, jag höll på att säga: man emot man, mot det folkförödande missbruket af rusdrycker; att gifva detta ny lifskraft genom vantolkning af en handelstraktat kan jag omöjligen vara med om. Men om vi kunna hitta på en kompensation, som icke kostar landet så mycket, vill jag gärna rösta för den, på det att vi må få obestridt utöfva en rättighet, hvars snara tillämpning är en plikt mot fosterlandet.

Jag beder att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till herr Beckmans reservation.

Herr Åkerberg: Det enda skäl, som anförts mot bifall till motionen, har berott på innehållet af artikel 17 i franska handelstraktaten. Då jag ser herr utrikesministern här närvarande, torde det tillåtas mig att få uttala önskvärdheten af att få höra hans åsikt i denna sak.

Det norska förslaget, som förelåg 1902, innehåller uti motiveeringen några punkter, som jag skall anhålla att få här uppläsa: »De franske underhandlere har ikke udtalt et eneste ord, som kunde vække tanken om, at den omhandlede artikel skulde sikre de franske handelsreisende en rettighed af en saa ubegrænset række-

*Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
inskränk-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.* vidde. Det var allene afgiftsspørsmålet, hvorm der blev for-
handlet.

Dersom der var skeet den ringeste hentydning til, at artikelen skulde sikre de franske handelsreisende en ret, der gik videre end til national behandling, vilde artikelen icke være bleven akcepteret of Norge.» — — — — —

(Forts.)

»Man har saaledes fra fransk side formelig erkjendt, at artikelen, hvad de handelsreisende angik, tilstod national behandling.»

Herr Boström: Filip. Med anledning af ordförändens i bevillningsutskottet uttalande att motionen icke skulle vara framkommen af nykterhetsintresse, tillåter jag mig fråga, huru utskottet då kunnat fälla ett sådant omdöme i anledning af denna motion, att det förspörjes en allmän klagan öfver den för nykterheten menliga verksamhet, som bedrifves af de kringresande agenterna, och att detta missförhållande är af den allvarliga beskaffenhet, att dess afhjälpande påkallar statsmakternas ingripande. Jag föreställer mig alltså, att det icke kan vara i annat syfte än att befrämja nykterheten, som denna motion blifvit väckt, och det har ju äfven bevillningsutskottet i sitt betänkande uttalat.

Man har sagt, att trots ordalydelsen af 17 artikeln af franska handelstraktaten, skulle man kunna under dessa franska handelsresande inbegripa äfven andra länders resande. Jag är icke jurist, men jag vädjar till de herrar jurister, hvilka finnas i denna ärade kammare, om ett sådant rättsfall skulle inträffa, att en svensk man, hvilken för ett franskt handelshus reser omkring i landet för att sälja dess varor, skulle härför ansättas, huruvida icke han med den franska handelstraktatens nuvarande lydelse skulle kunna ädömas böter. Jag kan omöjligen fatta ordalydelsen på annat sätt.

Här har från många håll af dem, som önska den föreslagna förändringen, yrkats bifall till herr Beckmans reservation, men då det till min kunskap kommit, att Andra Kammaren nyss återremitterat ärendet i det syfte reservationen angifver, tillåter jag mig att, med ändring af mitt förra yrkande, i stället yrka återremiss.

Herr Wieselgren: Jag ber på grund af hvad den nyss föregående talaren upplyst att få återtaga mitt förra yrkande och i dess ställe yrka återremiss.

Herr Åkerberg: Jag anhåller att få instämma uti den föregående talarens yrkande.

Herr Tillberg: Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet fäste kammarens uppmärksamhet därpå att det icke endast vore de franske affärsmännen, som skulle äga att framför de svenske utöfva dylik försäljningsrörelse, utan det skulle gälla representanter från alla de länders handelshus, hvilka här vore att betrakta såsom tillhörande den mest gynnande nation. Det är visserligen sant, men i allt fall kommer nog, efter hvad jag förmodar, affärerna att inskränkas till den franska konjaken. Ordet brännvin innefattar, så-

som bekant, icke blott brännvin såsom sådant, utan äfven spritdrycker af hvarjehanda slag, och om brännvin i inskränkt mening, kan ej gärna här vara fråga, alldenstund det icke lärers kunna med någon profit införas i landet, utom hvad angår särskildt dyrbara slag, hvilka icke konsumeras af de mindre bemedlade, utan frågan gäller nog konjaken; och såvidt jag vet, importerats denna vara icke från något annat land än Frankrike. Frågan blir alltså inskränkt till fransk konjak, och denna franska konjak säljes icke på landsbygden på det sätt motionären och andra omvittnat.

Jag anhåller att få instämma med herr Boström uti hans yrkande om återremiss.

Herr Cavalli: Herrarne hafva blifvit så vana vid att de, som uppträdt, återtaga sina föregående yrkanden, att jag förmodar det kommer att bereda en angenäm omväxling, då jag nu förklarar att jag vidblifver mitt gjorda yrkande.

Jag kan för min del icke vara med om någon återremiss. Skälet för begäran därom har angifvits vara, att Andra Kammaren återremitterat ärendet i reservationens syfte. Men då är det väl lika godt att taga reservationen, då mot denna, mig veterligen, icke några formella anmärkningar blifvit gjorda. Vi hafva ju så fullständigt debatterat detta ärende, att jag ej kan tro att för den korta tid, som återstår och den mängd frågor som ännu äro oafgjorda, kammaren skulle här vilja hafva denna diskussion en gång till. Vi veta nu alla hvad vi vilja. Vilja vi bifalla motionen, låtom oss då nu bifalla den, vilja vi det icke, afslå vi den.

Den näst föregående talaren yttrade i sak, att försäljningen skulle blifva inskränkt till den franska konjaken. Ja, till namnet visserligen, men jag är fullständigt viss om, att en betydlig kvantitet af de spritdrycker, hvilka under franska benämningar här utbjudes, icke är från Frankrike.

Och så till sist ännu ett ord. Under de många år jag tillhört bevillningsutskottet har man ständigt, då det varit fråga om denna förordning, hört det talet: här är ett hål, som måste täppas igen, om vi få det täppt, förekomma vi många missbruk och allt är klart. Om jag vore säker på den saken, skulle jag måhända kunna i detta fall vara med om en »igentäppning»; men jag går i borgen för att, om vi i dag täppa till detta hål, få vi redan nästa riksdag höra, att nya hål finnas att tilltäppa. Så fortgår det ständigt. Vi behöfva ej gå längre än till sid. 19 i betänkandet; där gäller det också enligt motionärens mening att täppa igen ett hål.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Wester: Jag vågar gentemot utskottets ärade ordförande säga, att detta dock är det farligaste hålet af alla, och om det täppes igen, hafva vi vunnit ganska mycket i våra sträfvanden.

En utskottskamrat har här yrkat återremiss, men för min del vill jag vidhålla mitt yrkande om bifall till reservationen. På samma gång jag önskar påpeka, att för bevillningsutskottet ännu återstår ett så betydligt arbete, att redan af det skälet borde undvikas det för

*Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
inskrän-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.*

resten alldeles onödiga arbete, hvilket skulle blifva följderna af en återremiss, så kan man vara förvissad om att, därest Första Kammarren antager reservationen, kommer äfven Andra Kammarren att taga denna, och om så sker, är alltså härigenom ingenting förloradt. Jag yrkar bifall till reservationen.

(Forts.)

Herr Fränckel: Då jag, såsom synes af handlingarna, var närvarande i Paris 1891, när denna fråga förevar till behandling, kan jag icke nog varna för att vidtaga den föreslagna förändringen i brännvinsförsäljningsförelagningen, så vidt man icke anser förändringen vara utaf den vikt, att man på grund af denna lilla passus möjligen skulle vilja riskera större förändringar i en traktat, hvilken dock, det är att bemärka, nu är afslutad att gälla på endast ett års uppsägning och enligt hvilken åt Sverige är förbehållet att behandlas såsom den mest gynnade nation, och hvad detta innebär för våra stora handelsförbindelser med Frankrike, däruppå behöfver jag ej fästa kammarens uppmärksamhet. Man har under debatten velat vindicera den åsikten, att förändringen skulle kunna genomföras utan att därvid den franska handelstraktaten i någon mån berördes, men detta öfverensstämmer dock icke med Riksdagens föregående åsikt och därpå grundade åtgöranden. Riksdagen har nämligen en gång skrivit till Kungl. Maj:t och hemställt, huruvida icke Kungl. Maj:t skulle anse möjligt att vidtaga åtgärder i afseende å den franska handelstraktaten för att möjliggöra ett förverkligande af motionens syfte. Häruppå fick Riksdagen från Kungl. Maj:t det svar, att en sådan förändring icke läte sig göra, och sedan dess har Riksdagen låtit bero, och det har sedan framhållits, att man tills vidare borde afstå från hvarje beslut i frågan under förhoppning att Kungl. Maj:t icke lærer lämna ur sikte att verka för en dylik förändring, om och när sådant vore möjligt. Riksdagens skrifvelse föranledde alltså icke till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Man torde därför noga betänka sig, innan man går med på ett ändringsförslag, som möjligen skulle kunna blifva utaf en menlig betydelse i fråga om giltigheten af den för vårt land så betydelsefulla franska handelstraktaten.

Af dessa skäl anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: I anledning af en direkt interpellation, som ställdes till mig, anser jag mig böra upplysa, att efter mitt förmenande det icke kan vara någon tvekan om, att 17:de artikeln i gällande franska handelstraktat gifver Frankrike en rätt, som går ut på, att franske handelsresande för franska handelshus kunna upptaga order på varor, som dessa hus afsätta. Om Riksdagen nu antager reservationen, skulle följderna blifva, att svenskar i viss mån finge en mera inskränkt rätt än utlänningar. Detta är emellertid en lämplighetsfråga, som det tillhör Riksdagen och nu närmast Första Kammarren att bedöma, och om den har jag ingen anledning att uttala mig.

I anledning af en anmärkning, som fällts under debatten, skall jag tillåta mig påpeka, att en förändring i afseende å bevillningen för handelsresande inträdde, såvidt jag minnes, i början af 1880-talet.

Medan förut resande för utländska hus beskattats, om de voro utlänningar men icke, om de voro svenskar, blef då den förändringen antagen, att såväl svenskar som utlänningar, hvilka reste för utländska hus, underkastades bevillning.

*Ifrågasatt
inskrän-
ning i rättig-
heten att
genom ombud
försälja
brännvin.
(Forts.)*

Grefve Hamilton: Frågan gäller väl här, huruvida franska handelshus hafva rätt att låta sig representeras af andra än franska undersåtar och huruvida de hafva rätt att sälja andra varor än franska. Här synes råda tveksamhet i detta afseende och då förefaller det mig lämpligast att återremittera frågan för att få tvekan upphäfd.

Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet har nyss anfört, att detta vore ett hål att täppa i lagstiftningen, men att, äfven om detta hål täpptes, det funnes många andra, som det äfven borde vidtagas åtgärder med, och därför vore det, om jag fattade rätt, farligt att täppa detta hål. Men jag frågar: hvarför lagstifta vi, om icke för att täppa hål, för att förbättra oegentligheter och oriktigheter, som finnas i lagstiftningen? Och då han säger att här är ett hål, så bör det naturligtvis tilltäppas och lagstiftningen i detta hänseende förbättras.

Jag beder, herr talman, att få yrka återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten vore framställda följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i herr Beckmans vid denna punkt afgifna reservation; och 3:o) att punkten skulle visas åter till utskottet.

Sedermåra gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på återremiss vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att punkten 1 i bevillningsutskottets betänkande n:o 18 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets i punkten gjorda hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—69;

Nej—56.

Ifrågasatt
inskränkn-
ing i rätten
att tillhanda-
hålla bränn-
vin åt
föreningar.

Punkten 2.

I motion, afgifven inom Andra Kammaren under n:o 118, hade herr *Waldenström* hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att § 4 i kungl. förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895 skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Ej må någon tillhandagå allmänheten eller medlemmar af slutet sällskap, klubb eller annan förening med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja.»

Utskottet hade på anförda grunder i punkten hemställt, att herr *Waldenströms* förevarande motion angående ändring af § 4 mom. 1 i brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten hade fogats reservation af herrar *G. Jansson*, *Beckman* och *Eklund*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, i anledning af herr *Waldenströms* ifrågavarande motion, måtte för sin del besluta, att § 4 mom. 1 i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895, sådant sagda moment lyder enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»Ej må någon tillhandagå allmänheten eller medlemmar af klubb eller annan förening med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja.»

Herr von Mentzer: Motionären har i denna motion yrkat, att § 4 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Ej må någon tillhandagå allmänheten eller medlemmar af slutet sällskap, klubb eller annan förening med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja». Utskottet har hemställt, att denna motion icke måtte af Riksdagen bifallas, men i en reservation yrkas, att motionen skall bifallas i hufvudsak med den ändring, att orden »slutet sällskap» skola utgå.

Det finnes säkerligen ingen enda här ibland oss, som icke i sitt minne har bilden af en och annan sorglig person, som har börjat med ljusa förhoppningar men dock slutat på ett helt annat sätt, än förhoppningarna angäfvö. Detta gäller icke minet särskildt i fråga om åtskilliga studerande. En utaf de viktigaste anledningarna till att en sådan utveckling förekommer bland de studerande är säkerligen det missförhållande, hvarpå motionären här har riktat uppmärksamheten. Motionären har här ställt till oss en mycket allvarlig fråga och det är den, huruvida vi skola behålla dessa missförhållanden. Jag för min del känner det ansvarsfullt att besvara denna fråga, då jag ser saken så, att ifall mitt antagande, att anledningen till mångas förfall och undergång ligger i detta missförhållande, är riktigt,

så, om jag icke tager bort missförhållandet, har jag min del i ansvaret för att det går som det går.

Utskottet har emellertid, såsom jag förut sagt, besvarat frågan så, att det ansett att motionen icke bör bifallas. Skulle jag försöka att tolka utskottets innersta mening, föreställer jag mig, att den är denna, att det är visserligen sorgligt och illa, att det går på det sätt jag nämnt med åtskilliga personer, och det borde nog ske en förändring i nu ifrågavarande hänseende, men det finnes hinder därför; man kan nämligen icke vidtaga någon förändring utan att man gör ett tillägg till vissa andra paragrafer i brännvinsförsäljningsförordningen och detta »i syfte att tillerkänna Kungl. Maj:ts befallningshafvande rätt att meddela klubb eller annan förening tillstånd till brännvinsutskänkning under kortare tid än ett år», men då motionären icke framställt förslag härom, har bevillningsutskottet kommit till det slut, hvartill det kommit. Det steg utskottet sålunda anser nödvändigt måste tagas i sammanhang med den föreslagna förändringen anser jag vara ett steg tillbaka. Den utskänkning, som för närvarande idkas af sällskap af ifrågavarande slag, är under nuvarande förhållanden af tvifvelaktig beskaffenhet; den grundar sin betoghet därpå, att lagens stadganden i detta stycke icke är tydligt. Domstolarne, ja själfva högsta domstolen, såsom man ser af reservationen, uttala sig i saken än på ett vis än på ett rakt motsatt sätt. Nu skulle man visserligen upphäfva den tvifvelaktiga ställning saken för närvarande har, men på samma gång i lagen rent af fastslå en ny utskänkingsrätt. Och redan det att, när man går att vidtaga en förändring i brännvinsförsäljningsförordningen i nykterhetsvänligt syfte, fastslå en ny utskänkingsrättighet, är för mig synnerligen motbjudande.

Det finnes en viss salning, som af domstolarna dömes såsom brottslig. Den förekommer i enstaka fall, och jag kan icke föreställa mig, att meningen kan vara, att Konungens befallningshafvande skall få rätt att meddela tillstånd till någon sådan enstaka salning. Men en enstaka salning kan icke vara mindre skadlig än en mera permanent sådan; och hvad är det nu man vill komma till annat än att tillåta salning af senare slaget? Det synes mig dessutom, som om den rätt man vill tilldela Konungens befallningshafvande lätt skulle kunna få en bismak af att utgå från den grundsatsen, att »de små skälmarna skall man hänga, men de stora skall man låta gå fria» och därför kan jag icke vara med om en sådan lagstiftning.

Med afseende å den af bevillningsutskottet gjorda framställningen hafva reservanterna enligt mitt förmenande alldeles riktigt framhållit, att »det synes vara stridande mot författningens anda och mening, att en klubb eller annan förening tillhandahåller sina medlemmar spritdrycker utan att, i likhet med andra innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin, hafva därtill undfått vederbörligt tillstånd. Genom nu omförmälda förfaringssätt undandraget sig nämligen klubben eller föreningen att såväl erlægga stadgad försäljningsafgift som ock efterkomma de i gällande författning lämnade ordningsföreskrifter.»

Till slut får jag säga, att det synes mig, som om bevillningsutskottets åsikter skulle stå alldeles i strid mot det syftemål, som tyd-

*Ifrågasatt
inskränkning i rätten
att tillhandahålla brännvin
åt föreningar.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
inskränkning i rätten
att tillhandahålla bränn-
vin åt
föreningar.
(Forts.)*

ligen uttalats ligga till grund för just denna 4 §, då den insattes i brännvinsförsäljningsförordningen. Såsom herrarne torde veta, tillkom 4 § med anledning af en skrifvelse från Riksdagen den 19 maj 1874, och däri sadas då uttryckligen, att syftemålet var det, att man ville att kommunernas rätt att i ordningens och sedlighetens intresse ordna brännvinsförsäljningen måtte blifva skyddad. Skulle man nu lämna Kungl. Maj:ts befallningshafvande denna rätt, kan jag icke se, att man tagit ett steg i den riktning, som ursprungligen uttalades böra ligga till grund för ifrågavavarande paragraf.

Att intresset bland allmänheten är synnerligen stort för den af motionären föreslagna förändringen, därom är jag öfvertygad. För min del har jag här i min hand ett uttalande, som blifvit öfversändt till mig från det län, jag representerar, och där ombud varit samlade vid ett tillfälle, då de representerade öfver 15,000 medlemmar i nykterhetsföreningar; dessa hafva uttalat sitt lifliga intresse för framgång åt motionen.

Då jag således anser det föreslagna tillägget till 4 § brännvinsförsäljningsförordningen vara synnerligen angeläget och gagneligt, men jag icke kan godkänna hvad utskottet däremot har invändt, medan jag icke har något emot reservanternas framställning, beder jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Östberg: Den föregående talaren har påpekat det sorgliga förhållande, som vi alla hafva bevittnat, att personer genom drycken-skap råkat på förfall, och han har framhållit det ansvar, hvarje medborgare måste känna i afseende å samhällets ansvar och plikter gent emot sådana förolyckade existenser. Ingen kan annat än lifligt instämma i denna hans mening; men jag tror, att han har orätt, om han vill framhålla detta såsom en direkt följd däraf, att sällskap och klubbar haft förtäring af spritdrycker vid sina samkväm. Orsaken ligger nog djupare, än att det skulle bero därpå. Motionären har i sitt yrkande begärt, att man skulle gå så långt, att slutna sällskap i allmänhet skulle blifva förhindrade att hafva spritdrycker vid sina samkväm. Emellertid har utskottet ansett, att detta vore ett obilligt intrång i de enskildes frihet, och reservanterna hafva också gått ifrån detta yrkande; men reservanterna hafva ansett, att man borde tillmötesgå motionären därhän, att klubbar och andra därmed jämställda föreningar icke skulle få hafva den rätt, de nu anses äga i berörda afseende. Man måste ju betrakta denna sak ur nykterhetssynpunkt och då göra sig den frågan, huruvida ett sådant förbud, som här föreslagits, verkligen vore ägnadt att befrämja nykterheten. Jag tror det för min del icke. Det finnes för sällskap alltid utväg att få sina samkväm ordnade på ett sådant sätt, att tillgång till spritvaror kan finnas. Det är ju alldeles gifvet, att om en sådan förening icke skulle få hafva denna rätt hemma i sin klubblokal, kommer den, när det blir fråga om att ordna samkväm, där det önskas spritvaror, att anordna dem på offentliga ställen, där sådan rätt finnes. Jag kan för min del icke föreställa mig, att t. ex. beträffande nationsföreningarna i Uppsala, hvarom man talat så mycket, något skulle vinnas genom att stadga ett sådant förbud. Man måste i sanningens namn

erkänna, att förhållandena nu äro himmelsvidt skilda från gamla tider. Där har liksom öfverallt i vårt land nykterheten gjort stora framsteg. Men skulle man nu vilja göra den inskränkning, som här är föreslagen, vore ju ingen annan utväg än att flytta samkvämen till andra ställen än nationslokalerna eller också att, såsom utskottet antydt, söka utskänkingsrättighet. Jag för min del tror, att det vore att »komma ur askan i elden»; i detta afseende vill jag sluta mig till den föregående talaren. Jag tror ingalunda, att det vore nyttigt ur någon synpunkt, om klubbar och sällskap finge utskänkingsrättighet. En sådan rättighet innebär nämligen vida större rättighet till brännvinsförsäljning än med det nuvarande förhållandet, då sådana klubbar endast äga rätt att vid sina tillställningar servera sina medlemmar spritvaror. Om jag hade trott, att man ur nykterhetssynpunkt skulle kunna uträtta något afsevärdt, skulle saken icke förefallit mig så litet tilltalande; men då jag tror, att man absolut ingenting vinner i detta syfte, har jag ställt mig på utskottets ståndpunkt och ber att få yrka bifall därtill.

*Ifrågasatt
inskrän-
ning i rätten
att tillhanda-
hålla bränn-
vin åt
föreningar.
(Forts.)*

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle godkänna det förslag, som innefattades i den vid förevarande punkt afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 3—5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 7 och 9 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 § instruktionen för taxeringsmyndigheterna, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverförande af medel från de ecklesiastika boställesnas skogsfond till prästerskapets lönerogleringsfond.

*Om
förstärkning
af präster-
skapets löne-
reglerings-
fond.*

I en den 11 december 1903 aflåten proposition (n:o 52) hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva, att under en tid af fem år från och med år 1905 finge

Om från de ecklesiastika bostälленas skogsfond till prästerskapets löne-
förstärkning regleringsfond årligen öfverföras ett belopp af 34,000 kronor att
af präster- användas såsom lönetillskott åt svagt aflönade prästmän.
skapets löne-
reglerings-
fond.

(Forts.)

Utskottet hade i anledning häraf hemställt, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, måtte medgifva, att under en tid af fem år från och med år 1905 finge från de ecklesiastika bostälленas skogsfond till prästerskapets lönerregleringsfond årligen öfverföras ett belopp af 34,000 kronor att användas såsom lönetillskott åt svagt aflönade prästmän.

Vid utlåtandet fanns fogad reservation af herr *D. Persson*, som ansett, att utskottet bort hemställa, »att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att från de ecklesiastika bostälленas skogsfond må under år 1905 till prästerskapets lönerregleringsfond öfverföras ett belopp af 34,000 kronor att användas till löneförbättring åt svagt aflönade prästmän.»

Herr Hägglund: Herr grefve och talman, mina herrar! Äganderätten till de skogar, hvarifrån här ifrågavarande skogsfond blifvit bildad, är, såsom ock statsutskottet i sitt föreliggande betänkande angifvit, omtvistad, och utredning angående äganderätten har ännu icke hunnit verkställas. Under sådana förhållanden synes mig klok betänksamhet kräfva, att man åtminstone med en viss försiktighet använder de medel, som inflyta af den afkastning, som lämnas från de prästbostälлен, i fråga om hvilka åtminstone tvifvel förefinnes, huruvida staten öfver dem äger någon som helst beslutanderätt.

Om jag också villigt erkänner, att ändamålet med anslaget användande är behjärtansvärdt och af behovet påkalladt, kan jag dock icke lika villigt erkänna, att sättet för medlens anskaffande är det bäst valda. Mig förefaller, som om det hade varit lämpligare, att anslå bidrag af statsmedel direkt. De bostälлен, som tillkommit på grund af enskilde personers förordnande, donationer, sammanskott eller blifvit inköpta af församlingarna själfva, äro helt visst icke afsedda att utgöra löneförmåner åt andra prästmän än dem, som äro anställda i de församlingar, där sådana bostälлен finnas anordnade, och icke till prästmän, som äro klenst aflönade öfver hela riket. Det synes mig därför icke öfverensstämma med billighet och rättvisa att pålägga kanske mången gång ganska svagt bärkraftiga församlingar i landets skogsbygder skyldighet att bidra med lönetillskott åt präster, tillhörande andra församlingar, där förmågan att aflöna präster är långt större och där en liten lön till prästmannen mången gång tillkommit allenast på den grund, att lönerregleringen är mindre väl afvägd. Om man emellertid ändock nödgas tillgripa dessa medel för att *nu* afhjälpa de svagare aflönade prästmännens betryck, synes det mig, att man hade bort kunna vara med om att endast för ett år i sänder bevilja anslag och icke, såsom här är förordadt, för fem år. Om tilläfventyrs utredning under innevarande eller kommande år skulle kunna åstadkommas beträffande äganderätten till bostälлена, förefaller det mig, som om det vore önskvärdt, att Riksdagen då

skulle hafva fria händer att skipa rättvisa och förty upphöra med att använda sådana medel, som det då vore klart, att staten icke ägde rätt att förfoga öfver.

På grund af hvad jag sålunda anfört tillåter jag mig, herr grefve och talman, att yrka bifall till herr Daniel Perssons föreliggande reservation.

Om
förstärkning
af präster-
skapets löne-
reglerings-
fond.

(Forts.)

Herr Tamm, Hugo: Den här föreliggande frågan synes mig vara mycket liten och ofantligt enkel. Kungl. Maj:ts proposition hvilat helt enkelt på det sakförhållandet, att denna löneruleringsfond är uppkommen och får årligt tillskott genom de *ordinarie* afverkningarne från de kronoskogar, hvilka äro anslagna till denna fond. Fonden har emellertid en underafdelning, den s. k. skogsfonden, hvilken uppkommit på det sätt, att allt, som går under namnet *extra* afverkning, vindfällen och dylikt från dessa skogar, inflyter till den speciella fonden. Denna skogsfond användes då till att sköta dessa skogar, som höra under prästerskapet, och öfverskottet tillfaller då tydligtvis samma fond som inkomsterna af den ordinarie afverkningen. Denna anordning har staten vidtagit för att man därigenom skulle få en fond, af hvilken kostnaden för skogarnes skötsel kan utgå. När nu icke allt går åt, är det ju den naturligaste sak i världen, att öfverskottet skall lämnas till den, som verkligen är den, om jag så får säga, store ägaren, nämligen löneruleringsfonden. Detta synes vara alldeles klart. Domänstyrelsen har nu förklarar, att extra afverkningen blir så stor, att ett belopp af 34,000 kronor årligen kan under de närmaste 5 åren omföras från skogsfonden till löneruleringsfonden samt användas för det svagare aflönade prästerskapets aflöning. Beloppet skulle således kunna höjas från de nuvarande 25,000 kronorna till 34,000 kronor.

Nu säger emellertid den siste talaren: ja, detta är allt godt och väl, men äganderätten till de skogar, från hvilka man nu tager dessa medel, är icke alldeles klar. Jag vill då endast säga, att för närvarande pågår en utredning, ehuru den naturligtvis icke träffar kronoskogarne, hvilka ensamt äro de som leverera dessa medel. Om nu någon del af dessa skogar skulle befinnas icke vara af sådan natur, skulle de naturligtvis afföras. Den ifrågavarande utredningen pågår, och den kommer tämligen säkert att räcka både i utredarens tid och den följande bearbetarens tid. Det synes mig då vara alldeles onödigt att, i förhoppning på en utredning, om hvilken man bestämdt vet, att den icke kommer att afslutas på länge, och då man erkänner ändamålet vara riktigt, förminska tiden från 5 år till 1 år. Frågan är, som herrarne se, ofantligt liten, men däremot är det af stor betydelse, att de stackars svagt aflönade prästerna kunna under en följd af år påräkna detta lilla tillskott. Men bifalles det endast för ett år, så blir det gruffligt svårt att säga till dessa personer, att de skola få de medel, som domänstyrelsen nu förklarar kunna disponeras, men endast för 1 år. Icke kan man väl gärna redan efter 1 år taga tillbaka detta tillskott, utan man måste väl gifva dessa svagt aflönade komministrar någon säkerhet för att tillskottet skall räcka åtminstone 5 år.

Jag kan icke se, att denna fråga har något som hälst i sig som kan innebära ett skäl för att man icke skulle gifva sitt bifall till den kungl. propositionen, hvartill jag därför anhåller om bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till utskottets i föreliggande utlåtande gjorda hemställan samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet afgifna reservation; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till reseunderstöd åt tekniker för att besöka 1904 års världutställning i S:t Louis, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Ifrågasatt
ändring af
stadgadt
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 9 och 12 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 58, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en väganläggning från Tallsjön förbi Bredträsk till Bönälven eller Bönkroken, från Talljärv till Bredträsk och från Kölmjärv till Tallsjön inom Norrbottens län.

I en till Riksdagen den 31 december 1903 aflåten proposition (n:o 34) hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att till fullbordande af anläggning af vägdelarne från Tallsjön förbi Bredträsk till Bönälven eller Bönkroken, från Talljärv till Bredträsk och från Kölmjärv till Tallsjön anslag skulle, under förutsättning att vederbörande väghållningsskyldige i behörig ordning ålades att för framtiden underhålla ofvannämnda vägsträckor, kunna från af Riksdagen till vägbyggnader beviljade medel anvisas utan iakttagande af det för vägbyggnadsfondens anlåtande i allmänhet stadgade villkor, att statsbidraget icke finge utgå med högre belopp än två tredjedelar af den för väganläggningen beräknade kostnaden.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Berg, Lars: Då jag är öfvertygad om att de mest afgörande och ömmande skäl tala för bifall till Kungl. Maj:ts proposition om anslag för utförande af väganläggningen från Bönkroken öfver Bredträsk till Talljärv, hvilket anslag statsutskottet nu har afstyrkt, anser jag mig böra med några ord bemöta utskottets skäl. Statsut-

skottet anför först, att det för sin del anser betänkligt att fritaga väginträsenterna från det sedvanliga villkoret vid liknande vägföretag, nämligen att inga statsmedel böra till sådana anvisas, såvida icke intressenterna själfva tillskjuta $\frac{1}{3}$ af kostnaderna, hvilket villkor enligt utskottets åsikt äfven i detta fall bör upprätthållas. Emellertid förhåller det sig så, att erfarenheten under den långa tid som detta olyckliga vägföretag har bedrifvits, gifvit vid handen, att intressenterna numera äro alldeles utarmade och ur stånd att utföra företaget. En del af dessa hafva sålt sina hemman, och af de öfriga hafva de flesta bragts till sådan fattigdom, att Konungen mot dem förlorat sin rätt. Staten står därför inför nödvändigheten att antingen bisträcka intressenterna och själf utföra väganläggningen, eller också att låta ett redan börjadt, delvis färdigt och med statsmedel understödt vägföretag förfalla och de enskilda uppoffringarna blifva värdelösa.

Anledningarne till dessa sorgliga förhållandena äro många; men bland de förnämsta äro de mångdubblade kostnader, som visat sig ertorderliga, för att vägföretaget skall kunna fullbordas. Det är nu snart ett kvarts sekel sedan kostnaderna för detta vägföretag beräknades, vid en tid således då man hade helt andra anspråk på vägars beskaffenhet än hvad som nu kräfvades. Dessutom har sedan dess i hela riket inträdt en stor prisförhöjning på alla arbetsprodukter, men särskildt i dessa trakter har prisförhöjningen varit större än annorstädes. Vid den tid, då förslaget uppgjordes, nämligen år 1882, voro vägbyggnader särdeles billiga i Norrbottens län, men sedermera hafva tillkommit stora järnvägsföretag i trakten äfvensom de storartade grufbrytningarne. Allt detta i förening med missväxt har gjort, att intressenterna alldeles öfverskattat sina krafter, då de förbundit sig till att utföra vägen. Det är således icke mer än rätt och billigt, att en rättelse därutinnan vidtages och att hjälp beredes dem som oförskyldt råkat i nöd.

Utskottet säger vidare, att denna väg icke är af sådan beskaffenhet, att den har någon mera allmän betydelse, och att således från den synpunkten sedt anledning icke förefinnes för staten att ensam bekosta vägföretaget.

Så vidt jag förstår, är detta en mycket stor missuppfattning. Det är visserligen sant, att när vägen undersöktes och anslaget först beviljades, den uppfattning var rådande både hos förslagsställarne och hos myndigheterna, att detta förslag allenast afsåg en utfartsväg, något bättre än en byaväg, på sin höjd som en dåtida sockenväg. Redan ett par år därefter, då man begärde förhöjning af anslaget för förändring af den nu färdiga delen, yttrade myndigheterna emellertid, att en väsentlig förändring i detta afseende inträdt. Nu hade man fått förhoppning om att den snart skulle kunna blifva en transitoväg, liksom den äfven skulle blifva af betydelse i försvarshänseende, sedan svenska folket börjat tänka på möjligheten att försvara sig äfven i denna landsända. Det nya förslaget afser således nu en i viss mån annan väg än den, som ursprungligen beräknades. Det gäller nu en väg, som är utaf stor transitobetydelse, men äfven af vikt för hela landet, ty märken väl, mine herrar, den utgör en del af sista länken i den förbindelse, som Riksdagen under nära ett helt sekel efter

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.*
(Forts.)

det sista kriget försökt att åstadkomma, nämligen en förut saknad inre förbindelseväg från Värmland; genom Dalarne från Råda till Appelbo öfver Mora och Ore; genom Halsingland, öfver Voxna och vidare öfver Kårböle till Härjedalen-Jämtland — en väg, som under det sista kriget visade sig vara högst nödvändig för landets försvar. Sedan fortsättningen af denna väg succesivt anlagts af vederbörande väghållningsskyldige, med bidrag af statsmedel, från Ström öfver Dorothea, Åsele, Lycksele till Rusksele, så hafva äfven vi nyligen varit med om att, uteslutande med statsmedel, bekosta de här ofta omtalade s. k. militärvägarne inom Västerbottens och Norrbortens län, nämligen vägarne Vissträsk—Glommersträsk och Glommersträsk—Rusksele, hvarigenom en inre förbindelse från Värmland fram till Boden och Hundsjön, som ligger 1,5 mil söder om Råneå älf. Det återstår nu endast att anlägga dessa 1,5 mil samt väg mellan Råneå och Kalix älfvar, hvaraf här föredragna väg från Talljarf till Bönkroken utgör en del och fortsättningen från Bönkroken till Heden vid Kalix elf är färdig, för att hela den inre vägen genom Värmland, Dalarne och Norrland skall blifva fullbordad. Norrut från Heden har man också byggt nya moderna vägar, som gå från samma punkt vid Kalix älf, där denna väg slutar dels rätt på riksgränsen till Öfver Tornea och Matarengi och dels i nordväst till Pajala, Jukkasjärvi och Kare-suando. Efter nära ett sekels arbeten och uppoffringar af Riksdagen skulle hela denna inre vägsträcka nu ändtligen snart kunna blifva fullbordad, om den nådiga propositionen bifalles. Och den nu ifrågasatta vägen skulle ändock icke vara af någon mera allmän betydelse! Jag är för min del af den öfvertygelsen, att den är en utaf vara allra viktigaste väganläggningar. Jag har ju haft till ämbetsplikt att noga studera på dagordningen stående vägföretag icke endast i Norrbotten utan äfven i hela riket, och jag må säga, att så vidt jag förstår finnes det icke nu, om jag undantar vägen Boden—Laggeträsk längs stambanan, någon viktigare väganläggning i Norrbotten än denna, och om jag jämför den med de nu föreliggande väganläggningarne i öfriga delar af riket, så är det icke många, som äro viktigare.

Utskottet anför slutligen också, att det är att befara, att staten skulle komma att få öfvertaga vägunderhållet på denna vägdel, om den nu af staten bygges, då intressenterna själva förklarar, att de icke hafva krafter vare sig att utföra eller underhålla den. Ja, mot det vill jag endast genmäla, att Kungl. Maj:t ju bestämdt uttalat, att han förutsatt och sålunda svarar för, att de väghållningsskyldige skola på betryggadt sätt tillförbindas att för framtiden underhålla vägen. Detta kan ju icke betyda något annat, än att Kungl. Maj:t bestämdt tänkt sig, att vederbörande väghållningsdistrikt frivilligt skall åtaga sig eller också ådömas skyldigheten att underhålla vägen. Detta är alldeles tydligt, och Kungl. Maj:t kan icke efter de ord han här använt begagna detta anslag, om han icke erhåller full säkerhet för det framtida underhållet. Hvarför skall man då icke kunna biträda Kungl. Maj:t i hans nådiga och visa önskan att förse denna landsdel med en ytterst behöflig, länge eftersträfvad och nu med stora uppoffringar utaf en fätalig och fattig befolkning till en del utförd väg? Jag vill ytterligare nämna, att det här gäller en trakt utaf landet,

som visserligen är öde i jämförelse med hvad vi här se omkring oss, men där det dock finnes några byar, som vid undersökningstillfället räknade 309 personer, och att dessa byar ägde ungefär $5\frac{1}{2}$ mantal skattejord, och ett område som till arealen innefattade jämnt $1\frac{2}{10}$ svensk kv.-mil med goda odlingstillfällen och lägenheter för en mångdubblad befolkning. Dessutom tillkomma stora kronoparker rundt omkring, så att denna väg skulle komma att gå öfver kronopark till en sträcka af 5 km. Är det då icke skäl uti, att staten här träder emellan och hjälper denna af tung vägbörda tryckta landsända och denna af missväxt nödlidande befolkning, till en del jämväl nödlidande på grund af sina stora uppoffringar för att få denna allmännyttiga väg till stånd?

Jag tror, att jag med detta har visat, att statsutskottets skäl icke äro hållbara. Det gäller att rädda en med stora uppoffringar från befolkningen dels åstadkommen och dels påbörjad väg, som är utaf stor allmän betydelse både i fredens och i krigets dagar. Den ringaste fara för underhållsskyldigheten finnes ju icke heller, enligt hvad ofvan visats. Dessutom kan det icke blifva fråga om någon ändring i budgeten ifall detta anslag meddelas, emedan behöfliga medel redan äro af Riksdagen i och med vägfonden beviljade och ställda till Kungl. Maj:ts disposition. Hans Maj:t har nu endast begärt, att dispens skulle medgifvas från det villkoret, att de fattiga intressenterna skola tillskjuta $\frac{1}{3}$ af kostnaden och att i stället hela kostnadssumman skulle få tagas af statsmedel. Om Riksdagen icke medgifver detta, så blir det en beklaglig tillbakagång i trakten, det skulle vara ett fattigdomsbevis och en sorglig illustration af slutet på den uppblomstring, som mer eller mindre märkbart dock ägt rum, äfvensom på statens fortfarande välvilliga intresse för denna landsdel.

Ja, mycket kunde vara att tillägga, men jag hoppas och bönfäller, att kammaren måtte behärta denna landsändas behof och det trängande läge, hvaruti denna fråga befinner sig, samt med förtroende till Hans Maj:ts visdom bifalla hans förslag, till hvilket jag därför yrkar bifall.

Herr Billing: Jag skall först be att få annotera, att, när 1882 års förslag om denna väganläggning gjordes, kostnaderna af vederbörande beräknades till 52,000 kronor. Det har sedan befunnits vara så illa gjorda beräkningar, att de kostnadsförslag, som nu framlagts för Riksdagen, uppgå till 137,000 kronor, eller, som herr statsrådet säger i sitt utlåtande, nära tredubbelt.

Jag vet ej, hvems skulden är till en så märklig åtskillnad i kostnadsförslagen. Ty icke läser den siste talarens förklaring räcka till, att det skulle vara så lång tid, sedan det första kostnadsförslaget uppgjordes. Det är ju dock icke så lång tid sedan år 1891, då anläggningen påbörjades. Till hvem denna anmärkning skall adresseras, det vet jag emellertid icke.

Hvad nu själfva saken angår, så veta herrarne ju, att väganläggningar äro af två slag, nämligen dels sådana, som uteslutande bekostas af staten, och dels sådana, som bekostas af staten med $\frac{2}{3}$ och af vederbörande intressenter med $\frac{1}{3}$. Vid hvarje särskild fråga om väganläggning prövas naturligtvis den saken, om väganläggningen är af den beskaffenhet och den allmänna betydelse, att staten ensam bör

*Frågasatt
ändring af
stadgadt
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.*

(Forts.)

bekosta den, eller den är af sådan art, att kostnaderna böra delas mellan staten och de lokala intressenterna. Sälunda har nu också detta ärende pröfvats, och resultatet har då blifvit, att denna väg varit af det slag, att staten endast borde bidraga med $\frac{2}{3}$, och på basis däraf har kontrakt blifvit uppgjort med vederbörande.

Här är nu fråga om att upphäfvä ett sådant uppgjort kontrakt, och herrarne veta då allesammans, hurusom Riksdagen därtill alltid varit synnerligen obenägen — ja, jag tror, att Riksdagen alldeles bestämdt plägat intaga den ståndpunkten, att, då en sådan öfverenskommelse var gjord emellan staten och enskilde, densamma alltid skulle stå fast, så att man icke därför, att intressenterna af en eller annan anledning kommit i svårigheter, skulle ändra om de ursprungligen öfverenskomna bestämmelserna. Jag har mångfaldiga gånger varit med, då det varit synnerligen ömmande skäl, som talat för, att staten skulle uppgifva sina uppställda villkor, men Riksdagen har då, i allmänhet, ja jag tror nästan jag kan säga alltid, afslagit detta.

Här är det nu fråga om att på detta sätt, då öfverenskommelse rörande ett särskildt företag blifvit träffad på vissa villkor, afstå från de ursprungliga villkoren. Man frågar sig då: ja, men är ej denna väg af så stor betydelse, att staten ensam bör öfvertaga anläggningen af densamma? Därpå svarar jag: Kungl. Maj:t har en gång vid första pröfningen resolverat, att den *icke* är det, och därvid står det fast.

Den siste talaren har nu räknat upp för oss en hel rad af besynnerliga namn, som vi ju i allmänhet alltid här få höra, när det gäller en norrlandsfråga. Och dessa namn duperä oss, det ser så oändligt omfattande ut, och vi blifva ofta rent lurade af de besynnerliga namnen, som vi ej kunna följa med. Det är, som om det vore fråga om en alldeles ny världsdel. Men detta öfvertygar icke mig!

Hvarje väg har naturligtvis sitt värde — äfven genvägar, som läggas tvärs öfver — men jag är dock icke öfvertygad om, att denna väg skulle vara af så stor betydelse, att staten ensam bör anlägga den. Ett stöd för min uppfattning i detta afseende har jag ock verkligen i den kungl. propositionen, ty när i den kungl. propositionen skall andragas allt hvad som kan tala för att göra ett så märkligt undantag, som här föreslås, så säges det så godt som alldeles ingenting angående denna vägs nytta. Statsrådet inskränker sig till endast dessa få ord, att »ifrågavarande väg kommer att blifva till stor nytta för orten». Det är dock icke mycket sagdt därmed, utan det är så lindrigt taladt, som man nästan kan tala. En af de myndigheter, som yttrat sig om saken, är chefen för generalstaben. Om herrarne nu erinra sig, huru chefen för generalstaben i allmänhet utlåter sig i fråga om väganläggningar, speciellt i Norrland, så minnas herrarne nog, huru där vanligen brukar användas mycket starka färger, och mycket starkt accentueras den stora betydelsen eller åtminstone nyttan af väganläggningen. Men chefen för generalstaben anför ingenting sådant om denna väg — så vida allt är här refererat i den kungl. propositionen — utan han säger endast, att han tillstyrker nådigt bifall. Ja, att chefen för generalstaben icke har anledning att afstyrka bifall till väganläggningar, det kan man ju begripa, men icke är därmed bevisadt, att denna väg skulle vara af så stor betydelse.

Jag kommer så slutligen till den punkt, som tydligen besvärade den siste talaren litet, nämligen frågan om det framtida underhållet af vägen. Kungl. Maj:t har nu visserligen föreslagit, att intressenterna skulle förbindas att underhålla denna väg. Därom hafva intresserna dock själfva sagt, såsom det står på sid. 9, att de misströsta om sin förmåga att fullborda företaget och *än mera* att kunna underhålla vägen, om och när den blefve fullbordad». Således, de misströsta ganska starkt om att kunna fullborda företaget, men om de skulle kunna det, så misströsta de *än mera* om att kunna underhålla vägen i framtiden. Detta säga de ifrån så tydligt, som det gärna kan sägas i en sådan framställning som denna. Hvad gör det då för nytta, att det står i den kungl. propositionen, att de skola underhålla vägen! Det är väl alldeles uppenbart, att, om väganläggningen kommer till stånd, staten också kommer att få öfvertaga underhållet.

*Ifrågasatt
ändring af
stadgadt
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.
(Forts.)*

Nu hafva visserligen här intressenterna underkastats uppoffringar, af hvilka de icke fått skörda det fulla resultatet, men därför har utskottet också i sista satsen af sitt betänkande antydt, att man väl kan bereda dem någon lindring.

För mig är det alldeles klart, att, om det här icke vore en vägfråga i Norrland, det icke skulle kommit i fråga, att någon i Riksdagen hade yrkat bifall till förslaget. Det är ganska visst.

Jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Cederberg: I anledning af de anmärkningar, som af den senaste talaren gjordes emot den förstes uppgifter, så skall jag be att få yttra några ord.

Hvad först kostnadsförslagets ålder beträffar, så daterar det sig verkligen från år 1882, och, såsom den förste talaren antyde, gällde då i de orter, hvarom här är fråga, helt andra pris, helt andra kostnadsförhållanden än som gällde under den tid, då arbetet skulle utföras, och än större är *numera* skillnaden i prisleförhållandena. Detta är ett skäl, hvarför kostnadsberäkningarna måste vara så oerhördt mycket lägre då än de nu äro.

Ett annat skäl består däruti, att på den tid, då kostnadsförslaget gjordes upp, påbörjades företrädesvis inom Norrbottens län en hel del »utfartsvägar», afsedda att endast så småningom utbildas till allmänna vägar, men vid tiden för påbörjandet, närmast jämförliga med byvägar, hvilka genom att tid efter annan tillbyggas först till en närmare allmän väg belägen by, därefter till en aflägsnare o. s. v. slutligen blefvo »allmänna» vägar. Det var i allmänhet icke kommunerna, än mindre de i nutida mening väghållningsskyldige — några väghållningsdistrikt funnos icke på den tiden, utan det var då i regel häradet som motsvarade det som nu kallas väghållningsdistrikt — hvilka iklädde sig ansvaret för det tillskott till vägbyggnaden, som icke utgick af statsmedel, och enahanda var förhållandet med anläggningarnas framtida underhåll. — Det var i stället vanligen enskilda hemmansägare som därför iklädde sig ansvaret. — Denna väg till Talljärn var just en sådan »utfartsväg», som skulle utgöra endast *början* till en längre i framtiden »allmän» väg. Under sådan förutsättning var också planen uppgjord, och för »utfartsvägarna» gällde helt andra pretentioner i afseende å byggnadssättet än för de

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.
(Forts.)*

»allmänna», hvilka förenämnda byggdes mycket enklare och därför billigare, än hvad som gällde för de sistnämnda.

Då därtill kom, att de, som mottogo anslaget, oftast genom eget arbete utgjorde sitt tillskott, så ansågs priset äfven af det skälet kunna sättas lågt. Håri hafva herrarne en, efter hvad jag vill hoppas, rätt tillfredsställande förklaring öfver ännu ett skäl, hvarför år 1882 kostnaderna för denna så kallade »utfartsväg» måste beräknas helt annorlunda än kostnaderna för en allmän väg, byggd vare sig på 1890-talet eller under det nu påbörjade årtiondet.

Jag bör nämligen tillägga, att denna enskilda »utfartsväg», som den från början kallades, faktiskt har öfvergått till att vara en väg af mera allmän betydelse. Jag ämnar ej inlåta mig på frågan om dess betydelse för försvaret. Det få de, som hafva att ombesörja den saken, taga hand om. Men jag anser mig böra erinra om att denna vägbit, som då ansågs och verkligen var alldeles fristående, den är det ej numera. Efter den tiden har det nämligen byggts en väg från riksgränsen eller kanske rättare från vägen utefter finska gränsen fram till den by, Heden, i Öfverkalix, hvarifrån Talljärsvägen från början utgick. Sistnämnda väg är nu afsynad från Heden till den plats, som benämnes Bönkroken, och utgör således nu en fortsättning på, som jag sagt, en redan till allmänt underhåll indelad väg och man afser att från Talljärn, som är andra ändpunkten, fortsätta densamma än vidare och i första hand till den allmänna väg inom Råneå socken, som utgår från kustlandsvägen vid norra delen af Råneåfjärden upp efter den så kallade Hvitån. Den är således fortsättning på en allmän väg och varder, fortsatt, själf »allmän» och får såsom sådan ungefär samma betydelse som andra allmänna vägar, hvilka byggas i fredligt syfte.

Slutligen ber jag att få erinra, att då utskottet säger, att här är fråga om att staten ensam skall bekosta hela vägen, så är det icke alldeles fullkomligt riktigt. Ty faktiskt hafva intressenterna bekostat en del af det arbete, som redan är utfördt, och det är det arbetet, som skulle *kompletteras* med det bidrag, hvarom nu är fråga. Dessa intressenter hafva således redan nedlagt penningar uti vägföretaget, och det är således icke meningen att staten skall ensam bekosta hela vägens byggande. Såvidt man kan se af handlingarna, synas åtminstone mellan 41,000 och 42,000 kronor hafva blifvit nedlagda på arbetet, däraf 22,600 kronor af statsmedel och åtminstone 18,800 kronor eller närmare 19,000 kronor af enskilda medel. Vi se ju nämligen, att intressenterna häfta nu i skuld för 18,800 kronor, som äro nedlagda på ifrågavarande arbete. Det är sant, att vid nu verkställd uppskattning har det utförda arbetet ej värderats till mer än 25,000 kronor, men herrarne inse likaväl som jag, att då, såsom fallet här har varit, arbetet måst i brist på medel ligga nere under loppet af flere år, så har en hel del af det utförda arbetet förfarits och i det skick det nu befinnes kan det naturligen ej upptagas till det belopp, som det från början kostat.

Slutligen några ord i afseende å »intressenterna», såsom de här kallats, och deras förhållande till vägbyggnaden och dess underhåll. »Intressenterna» i detta fall voro och äro, såsom förut sagts, enskilda

personer d. v. s. enskilda byamän — ej väghållningsdistriktet. Dessa enskilda byamän — fattiga stackare, de flesta, skulle jag tro och så vidt jag vet — hafva sagt: vi hafva icke förmåga att åtaga oss det framtida underhållet af denna väg. Däri hafva de nog rätt, men detta är en sak för sig. Hvad Kungl. Maj:t har föreslagit, det är ej att dessa vintressenter i vägföretaget skola ikläda sig ansvar för underhållet, utan Kungl. Maj:t har velat gå till väga så, att de *väghållningsskyldige* eller *väghållningsdistriktet* skall ikläda sig ansvaret för vägens underhåll, och mig veterligt har väghållningsdistriktet ej sagt, att det icke förmår att underhålla vägen ifråga.

Det är dessa erinringar mot utskottets förslag och utskottets yttrande samt mot den närmast föregående talarens påståenden, som jag ansett mig böra göra; och jag anser mig vidare böra erinra därom, att för den händelse väghållningsdistriktet, de väghållningsskyldige, icke skulle vilja ikläda sig ansvaret för underhållet af vägen, så förfaller hela frågan. Då är ej detta af Kungl. Maj:t föreslagna medgifvande vidare bindande, utan i så fall förfaller hela medgifvandet. Det är således enligt min mening icke den ringaste risk att nu bifalla Kungl. Maj:ts proposition, till hvilken jag på grund af hvad jag yttrat anhåller att få yrka bifall.

Herr Tamm, Hugo: Jag trodde verkligen ej, att det skulle blifva någon lång diskussion om denna fråga. Kungl. Maj:t har här gjort en framställning, huruvida det vägarbete, hvarom här är fråga, skall afbrytas eller om Riksdagen är villig att åtaga sig hela kostnaden för detsamma. Jag vågar nu ej gå in på vägens vikt, som ju framhållits af två föregående talare. Det är ett argument, som jag alltid får höra uppifrån dessa trakter och som jag ej kan kontrollera, men i detta fall vill jag dock gifva ett skäl för att man åtminstone ej bör rusa i väg med väganläggningar däruppe. Det skälet är att, såsom herrarne väl veta, det föreligger en kungl. proposition om järnväganläggning däruppe, hvilken proposition tål mycken varsamhet och försiktighet vid behandlingen. Om denna järnväg blir färdig, så kommer det att gå i denna trakt som öfverallt annorstädes, nämligen att vägnätet måste taga hänsyn till den stora utfartsväg för hela trakten, som järnvägen skapar. Men jag skulle alldeles oberoende af detta för min del ställa mig obetingadt på statsutskottets sida. Jag kan ej underlåta att säga, att det tyckes ligga öfver alla dessa betänkanden, som vi få från såväl kungl. befallningshafvande som många andra däruppi från, en viss blomsterfärg, som icke kan underlåta att göra en misstänksam. Nu säger Konungens befallningshafvande, att en af anledningarna till att man bör utföra denna väg är att *sädesskörden* i Öfverkalix misslyckats år 1902. Jag törs nu ej fråga, om det någonsin odlas säd däruppe, men i allt fall kan det icke ske i den mening, att denna missväxt kan vara ett barmhertighetsskäl för Riksdagen att göra denna väg. Vidare klagas det på ett ställe i propositionen öfver de höga omkostnaderna för vägen att den blifvit dyrbarare och dyrbarare på grund af höga arbetspris, Vänder jag om sidan, så står skälet hvarför vägen skall byggas. De är att dessa stackars hemmansägare behöfva arbetsförtjänst. Jag tror

*Ifrågasatt
ändring af
stadgadt
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.*

(Forts.)

att Konungens befallningshafvande däruppe skulle göra sin landsände en bättre tjänst genom att framställa sakerna mindre rosenfärgade än nu sker, ty det kan ej verka annat än att man känner sig något miss- trogen mot uppgifterna däruppifrån och mot detta stora medlidande, som uttalas för befolkningen däruppe.

Det är svårt att säga hvad den här ifrågavarande vägen verkligen kostat, men hvad man ser är, att en väganläggning började år 1893; det arbetades något på densamma, och år 1897 voro de kostnader, som staten bestridt, uppe på 22,000 kronor. Sedermera har ingen människa brytt sig om anläggningen. Det tyckes då som om ifvern däruppe ej vore så synnerligen stor. Det står visserligen här att direktionen lagsökts för förskotterade medel för redan verkställdt arbete, men faktum är, att staten har lämnat 22,600 kronor och när man nu värderar arbetet, så är det värdt 25,000 kronor. Tar man detta värde i betraktande, så lär icke någon kunna anse, att icke staten för det arbete, som här är i fråga, gjort hvad den bort göra.

Det försäkras här, att underhållet af denna väg skulle nog komma att blifva ordnad. Ja, de två herrar, som här yttrat sig för Kungl. Maj:ts förslag, veta nog hvad det vill säga att underhålla vägar i Norrland; den frågan få vi nog åter. Jag får för min del säga, att jag i detta fall tror mycket mer på hvad intressenterna säga, nämligen att de ej kunna underhålla vägen, och denna pappersförsäkran, att om staten bygger hela vägen, skola de väghållningsskyldige underhålla densamma, kan nog stå här, men ingen skall tro den, då intressenterna själfva säga, att de icke kunna underhålla vägen, särdeles då jag känner, huru dyrt vägunderhållet i öfre Norrland verkligen är. Kungl. Maj:t säger dessutom icke, att det skall fördelas på de väghållningsskyldiga, utan säger, att dessa särskilda intressenter skola åtaga sig underhållet. Faktum blir nog, att om man utför denna väg, hvars vikt i dess helhet jag icke kan fatta och hvars utförande nu jag anser otillrädligt, resultatet blir, att sedan staten byggt vägen, staten äfven får underhålla densamma. Jag tror, att man får vara rätt försiktig — jag säger det rent ut — med dessa norrlands-anslag. Man får se till, att man ej så att säga forcerar fram förhållandena däruppe, så att de komma att blifva alltför betungande för det öfriga Sverige och kanske föga lyckliga för dem, som bo däruppe.

Jag kan ej annat än anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Westring: Då statsutskottet enhälligt afstyrkt Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, är det ju icke mycken förhoppning, att kammaren skall vilja bifalla densamma. Jag skall dock anhålla att få yttra några ord i anledning af hvad som här anförts.

Hvad då först yttrats därom att Kungl. Maj:t, redan då anslag till denna väg beviljades, pröfvat vägens beskaffenhet att vara sådan, att de enskilda intressenterna borde på vanligt sätt deltaga i densamma med en tredjedel af kostnaderna samt att man ej nu borde frångå denna pröfning, så ber jag att få erinra därom, att Kungl. Maj:t kan ej bevilja anslag till väganläggningar till högre belopp än $\frac{2}{3}$ af anläggningens kostnaden. För den händelse en väg skall anläggas

uteslutande med statsmedel, måste därom göras särskild framställning till Riksdagen. Då nu i vanlig ordning ansökan gjorts om bidrag till ifrågasatt väganläggning, har således allenast pröfvats, om vägen var af den betydelse att statsbidrag borde gifvas, men icke huruvida detta bidrag skulle utgöra blott $\frac{2}{3}$ af kostnaden eller omfattas af kostnaden i dess helhet. Det senare alternativet var öfver hufvud alldeles uteslutet.

Emellertid hafva sedermera omständigheterna blifvit sådana, att det visat sig alldeles uppenbart, att vägen icke kan fullbordas på det tilltänkta sättet. Då har fråga uppstått, hvad vid sådant förhållande vore att göra. Kungl. Maj:t har då ansett, för det första att denna väg verkligen är af en icke obetydlig vikt och att man därför borde göra hvad man kunde för att den måtte blifva fullbordad. Det har visserligen i anförandet till statsrådsprotokollet hufvudsakligen hänvisats till vägens vikt för orten, men det är nog, såsom en talare på motsidan sade, att icke hade detta blifvit föreslaget, om det icke varit fråga om en väg i Norrbotten. Däruppe är det af mycket stor vikt — mycket större vikt än i öfriga delar af landet — att kommunikationerna utvecklas och utvidgas. Det är därför, som en väg, äfven om den ej är sådan att den förbinder en landsdel med en annan, kan sägas vara af framstående vikt och betydelse. Denna väg skulle nu, såsom en talare här meddelat, utgöra en förbindelse mellan å ena sidan en väg, som kommer från gränsen och på den andra sidan en väg, som går nedåt kusten, där den träffar den söderut gående kustlandsvägen. Den är således af icke så litet allmän betydelse. Detta är det ena skälet. Det andra skälet, hvarför man ansett, att vägarbetet icke borde nedläggas, är att det af myndigheterna blifvit framhållet, att befolkningen i dessa orter med afseende å det allmänna tillståndet i orterna är i synnerligt behof af den förtjänst, som genom ett sådant vägarbete skulle kunna beredas densamma. Det är således ett slags nödhjulsarbete.

Dessa äro de skäl, hvarför proposition blifvit framlagd, och jag tror, att de nog förtjänat något beaktande.

Herr Cederberg: Jag har ansett mig böra något litet komplettera uppgifterna angående det sätt, hvarpå detta vägarbete påbörjades. I början af 80-talet förekom det ofta nog synnerligast från Norrbottens län ansökningar om statsbidrag till väganläggningar, där, såsom jag nämnde, det enskilda bidraget icke var garanteradt af de väghållningsskyldige utan af enskilda personer. På den tiden ansåg väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att dessa enskildes åtaganden icke voro tillräckliga, synnerligast när det rörde vägunderhåll, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen var då tveksam, huruvida den skulle till anslag föreslå just sådana vägföretag, som jag nu nämnt. Styrelsen ingick därför till Kungl. Maj:t med underdånig hemställan att de vägar, som på så sätt icke ansågos tryggade i afseende å det framtida underhållet, icke vidare skulle få anslag. Men därpå svarade Kungl. Maj:t uti ett nådigt bref den 5 november 1886, att den omständigheten, att vissa vägar ännu ej blifvit till underhåll ålagda vissa väghållningsskyldige, icke utgjorde hinder för väg- och vattenbygg-

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.
(Forts)*

*Ifrågasatt
ändring af
stadgadt
villkor för
anslag till
en vägan-
läggning.*

(Forts.)

nadsstyrelsen att, vid uppgörande af förslag till fördelning af byggnadsmedel, till understöds erhållande uppföra i förslaget dessa vägar, därest styrelsen ansåge dem vara af större betydelse för den allmänna samfärdseln än andra vägföretag, som kunde komma i fråga till utförande. Detta är skälet, hvarför detta företag fick anslag, då det år 1891 pröfvades — hvartill i någon mån måhända bidrog, att det äfven utgjorde ett slags då behöfligt nödhjälpsarbete. För öfrigt ber jag att få fästa uppmärksamheten ytterligare på att här är fråga om, huruvida ett utfördt arbete skall alldeles förfaras, något som undvikes genom bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Pettersson, Fredrik: För erhållande af del af det anslag, som Riksdagen årligen brukar ställa till Kungl. Maj:ts förfogande för väganläggningar, nämligen 1,000,000 kronor, ställes det ju alltid som ett oeftergifligt villkor, att vederbörande intressenter skola erlägga en tredjedel af kostnadsbeloppet, och ändå inkomma från landets olika delar förslag med bidrag från orterna till vägbyggnader, som uppgå till flerdubbelt detta belopp. Detta gör, att många vägföretag af synnerlig vikt och betydelse få anstå och vänta och icke kunna komma i fråga år efter år, därför att anslaget icke räcker till. Nu vill man ytterligare minska detta anslag genom att på detsamma hänga vägföretag utan att intressenterna gå in på dessa skyldigheter, som Riksdagen ålagt. Vi hafva förut varit ute för detta vid ett par tillfällen i fråga om vägföretag uppe i Norrland, men då var det fråga om vägföretag af ytterst stor och maktpåliggande beskaffenhet, för hvilkas utförande högre synpunkter fingo göra sig gällande än endast ortintressena. För nu ifrågavarande väg har det såväl i den kungl. propositionen som nu af herr statsrådet endast anförts två skäl: det ena att denna väg är af icke obetydlig vikt och det andra, att vägens fullföljande skulle bereda befolkningen arbetsförtjänst. Om denna arbetsförtjänst skall vara en ersättning för den felslagna skörden år 1902, så måste jag anse, att denna arbetsförtjänst skulle komma något sent. Jag vill jämväl fästa i minnet, att icke alla företag, som igångsatts för att bereda arbetsförtjänst åt befolkningen i Norrland, hafva rönt den tillslutning som man afsett. Vi veta från förra året, när företag anordnades i Norrland för att bereda befolkningen arbetsförtjänst, huru fall förekommo, då befolkningen satte upp priset på sitt arbete öfver höfvan.

Jag har vid detta ärendes behandling trott mig finna att med den granskningsplikt, som är utskottets skyldighet, utskottet icke kunnat komma till annat resultat än att hemställa om afslag på Kungl. Maj:ts proposition, och till detta yrkande ber jag att få sluta mig.

Herr Berg, Lars: Jag skall endast be att få göra en anmärkning mot en hvar af de siste talarne från statsutskottet.

Den allra siste talaren ansåg, att denna väg ej kunde jämställas med de vägar, som förut inom samma län byggts helt och hållet med statsmedel; men jag vill då erinra herrarne om att denna väg skulle blifva en fortsättning af dessa förut berörda så kallade militärvägarna och att den har samma betydelse som dessa, dock så till vida minskad

att den ligger norr om Boden; men hvar och en och särskildt den siste talaren, som varit officer, bör kunna begripa, att då man ej äger annan förbindelse mellan floddalarna än den väg, som går efter hafskusten, denna inre väg är af stor vikt både för mobilisering och för landstormens tilltänkta operationer — det säger sig själf. Nu invänder man: det är ej framställt så i handlingarna. — Ja, sådant uttalar man ju ej så ofta i onödan, men jag har under den långa tid, som jag behandlat detta ärende, gjort mig underrättad af medlemmar från generalstaben om deras åsikt, som öfverensstämmer med min.

Sedan var det en anmärkning från den andre talaren från statsutskottet, som jag ej kan lämna obeaktad. Han påstod nämligen, att Konungens befallningshafvande i Norrbottens län bruka, efter som det faller och passar sig, komma in än med lysande blomstermålningar och än — då det passar bättre — med tiggeri och fattigdomsbevis för länet och orterna däruppe. Det är, mine herrar, alldeles naturligt, att så måste vara. Betänk, att det är fråga om ett land, som är delvis öde och ligger nära polen, med en karg natur och hårdt klimat! Men det är storartadt i sin geografiska utsträckning — man märker det, om man åker därigenom, äfven om man har ånghäst, det förefaller snart sagdt oändligt. Då är det ju klart, att den som har till sin ämbetsplikt att fästa statsmakternas uppmärksamhet på de verkliga förhållandena, skall och måste säga: här är någonting för dem, som hafva insikt, energi och kapital att nedlägga. Här kan riket genom klok omvård och offervillighet öka länets och rikets förkofran och makt, kanske mer än på andra håll. — Å andra sidan är ett land utan kommunikationer, det må vara beläget hvar på jorden som helst, midt i dess trädgård, i Florida, hotadt af hungersnödens fasor under tider af missväxt — det kommer dock i nöd när helst missväxt inträffar. Det är således ej skäl till anmärkning och klander, vare sig mot den nuvarande eller forne Konungens befallningshafvande däruppe, då de tala sanningens språk. Samme talare, tror jag, som jag nu vänder mig emot, påstod också, att man rusar i afseende å vägbyggnader i Norrbotten och att man bör stäfja denna rusning och vara försiktig. Det bevisar, att han litet vet och intet känner hvad detta land kräfver, att han ej vet, hvilken storartad välgerning mot hela fosterlandet som öfvats af detta folk, som »rusar» med vägbyggnader. Jag vill nämna för herrarne, att under de sista 10 åren har Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands befolkning byggt nära nog lika mycket vägar som hela det öfriga Sverige tillsammans. På denna tioårsperiod har dessa läns befolkning byggt 179 mil vägar och själfva uppoffrat omkring $2\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Samtidigt har staten, som har den hufvudsakliga fördelen af dessa uppoffringar, själf offrat i anslag $3\frac{1}{2}$ miljoner. Det öfriga Sverige har under samma tid byggt 192 mil vägar, och därpå offrat 3,6 miljoner kronor. Jag frågar, om det är skäl att förebrå dessa landsdelar därför, att de rusa med vägbyggnader? Skulle vi ej hellre djupt och med hedersbetygelser tacka dem för de stora offer, som de i sin fattigdom bringat på fäderneslandets altare? Skulle det ej vara skäl, att då någon gång krafterna svika och förmågan ej räcker för denna befolkning, staten då träder emellan med en relativt ringa summa af 100,000 kronor

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en väg-
anläggning.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en väg-
omläggning
(Forts.)*

som det i detta fall är fråga om? Är det icke rätt att icke betaga ett sådant folk, som är så ofrevilligt och arbetsamt för sitt vägväsende, alla förhoppningar på hjälp i oförskylld nöd af statsmakterna.

Ja, slutligen vill jag äfven bemöta den ärade förste talaren från statsutskottet, hvilken fällde en hård dom i afseende å det första kostnadsförslaget. Han sade, att beräkningarna däri voro illa gjorda och otillförlitliga. Nej, herr biskop, det voro de icke! Beräkningarna voro riktiga, men man kan ej begära, att en ingenjör skall år 1882 kunna beräkna, så att det gäller år 1900. Detta vore tvärtom felaktigt. Ätminstone måste herr biskopen då förskaffa oss ingenjörer, som hafva profetisk förmåga, eller också profeter, som hafva ingenjörstalanger. Eljest går det icke.

Jag anhåller fortfarande om bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Sjöcrona: Här har under öfverläggningen yttrats, att Riksdagen aldrig medgifvit ändringar i ett afslutadt kontrakt angående ett allmänt arbete. Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga och var icke beredd på att denna anmärkning skulle framkomma. Men jag kan med visshet påstå, att Riksdagen flere gånger medgifvit sådana ändringar i kontrakt. Jag erinrar mig särskildt med bestämdhet, att så skett i fråga om aftappningen af sjön Vesan i Blekinge, och jag undrar, om det icke dessutom skedde i fråga om sjöarna Kalfven och Fegen. Så skedde äfven i fråga om underhållet af en hamn på Öland. Kungl. Maj:t har också medgifvit ändringar i villkoren för lån till Hjo—Stenstorps järnvägsaktiebolag ur Handels- och sjöfartsfonden.

Vidare har med mycken styrka påståtts, att intressenterna icke skulle kunna underhålla denna väg, och att således staten skulle nödgas underhålla densamma. Jag tror icke, att det är så stor fara för den saken. Om — såsom jag tror, att man kan förutsätta — det med intressenterna afslutade kontraktet är upprättadt i öfverensstämmelse med Riksdagens villkor och i öfverensstämmelse med alla andra sådana kontrakt, så innehåller det, att vägen skall underhållas af intressenterna, intill dess den blir indelad till allmänt underhåll. Är det nu så, att vägen anses så allmännyttig, att den kommer att anläggas helt och hållet på statens bekostnad, så kan jag icke tänka mig annat, än att Konungens befallningshafvande och, om dess beslut öfverklagas, kammarkollegium och Kungl. Maj:t komma att ålägga väghållningsdistriktet att underhålla denna väg.

Jag tror således icke, att dessa betänkligheter böra väga så tungt, och för min del vågar jag säga, att jag känner mig mycket benägen för att i detta fall låta nåd gå för rätt och rösta för bifall till den kungl. propositionen.

Herr Billing: Jag skall endast säga ett par ord.

Den siste ärade talaren kan ju visserligen säga, att han är förvisad, att vägen är af den beskaffenhet, att det icke blir intressenterna, som skola hafva underhållsskyldigheten. Men när Kungl. Maj:t i sin proposition säger att intressenterna skola hafva underhållsskyldighet, så har jag anledning att mer fästa mig vid hvad Kungl. Maj:t

eäger i sin proposition än hvad den ärade talaren tror i framtiden komma att ske.

Vidare sade den ärade talaren, att flera fall förekommit, då ändringar gjorts i villkoren i kontrakt af liknande natur. När jag hade ordet, sade jag icke, att detta aldrig skett, men jag sade, att, såvidt jag visste, hade det icke skett i fråga om arbeten af denna art. Nu anförde den ärade talaren såsom ett exempel på fall, där detta skett, en sjösänkning i Blekinge. Men, såvidt jag vet, — och jag tror icke, att jag tager fel — har Riksdagen just i fråga om denna sjösänkning alltid sagt nej till en sådan förändring. Om nu den ärade talaren har lika litet rätt i de andra exempel han anført, så tror jag icke, att han därigenom kunnat på något sätt vederlägga mitt påstående. Det är mig alldeles omöjligt att tro, att jag tager fel i fråga om sjösänkningen i Blekinge. Det har så ofta varit tal om den, och jag minnes med säkerhet, huru Riksdagen afslog förslaget.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 58, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning;

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73;

Nej—50.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

---

*Ifrågasatt
ändring af
stadgad
villkor för
anslag till
en väg-
anläggning.
(Forts.)*

Föredrogs å nya och företogs paragrafvis till afgörande statskottets den 9 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande, n:o 60, i anledning af Riksdagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902.

Angående
kostnaderna
för upp-
förande af
byggnader
för Lifrege-
mentets
husarers
kaserneta-
blissement i
Sköfde.

§ 1.

Revisorerna, som besökt lifregementets husarers under byggnad varande kasernetablissemment i Sköfde, hade, enligt hvad i revisionsberättelsen meddelades, i anledning af detta besök fäst uppmärksamheten å det sätt, hvarpå öfverenskommelse under nästlidet års höst träffats om uppförande af en kasernbyggnad jämte två andra till ifrågavarande etablissemment hörande byggnader. Sedan på entreprenad utbudits uppförande af berörda byggnadsarbeten, hade inom föreskrifven tid till fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborgs fästning från fyra särskilda anbudsgifvare inkommit anbud, lydande å respektive 434,050, 438,000, 466,900 och 655,900 kronor. Vid öfverlämnande till chefen för fortifikationen af dessa anbud hade fortifikationsbefälhafvaren hemställt, att, enär samtliga anbuden betydligt öfverstego de för byggnadsarbetena tillgängliga medel, anbuden måtte förkastas och ny entreprenad utlysas. Chefen för fortifikationen hade emellertid uppdragit åt fortifikationsbefälhafvaren att under hand söka erhålla antagligt anbud å berörda arbetens utförande; och fortifikationsbefälhafvaren hade därefter från den af anbudsgifvarne, som afgifvit det näst lägsta anbudet, infordrat nytt sådant, hvilket anbud, lydande å 432,000 kronor, jämväl blifvit antaget.

Utskottet, som inhämtat, att öfvervakaren öfver ifrågavarande arbeten fortifikationsbefälhafvaren O. F. Haverman i skrifvelse till chefen för fortifikationen den 15 september 1903 hemställt, att samtliga ofvannämnda först ingifna anbud måtte kasseras och ny entreprenadauktion utlysas, hade föreställt sig, att sådan entreprenadauktion bort hafva kunnat utan olägenhet anordnas; och hade utskottet tillika velat framhålla vikten af att de angående arbetens utförande för det allmännas räkning uppgjorda kostnadsberäkningar, så vidt möjligt vore, vidhöllles samt att de skäl noga öfvervägdes, som kunde föranleda till att annat anbud än det lägsta antoges. Under uttalande häraf hade utskottet velat hvad i detta ärende förekommit för Riksdagen omförmåla.

Friherre Gripenstedt: Denna punkt i betänkandet kan jag icke låta passera utan att yttra några ord med anledning af det svar, som chefen för fortifikationen afgifvit å den framställda anmärkningen. Statsrevisorerna hafva fäst uppmärksamheten på att husarkasernen i Sköfde blifvit dyrare än från början varit beräknadt. Härpå svarar chefen för fortifikationen bland annat:

»Visserligen slutade de ursprungliga, för några år sedan gjorda approximativa kostnadsberäkningarna å det af revisorerna angifna beloppet, 337,000 kronor, men vid de förnyade noggrannare beräkningar, som med anledning af granskningsnämndens anmärkningar och på grund däraf vidtagna förändringar i förslagsritningarna under våren

1903, med ledning af de då rådande, betydligt stegrade arbets- och materialprisen i Sköfde trakten, verkställdes, innan förslagsritningen till kasernbyggnaden med chefens för kungl. fortifikationen underdåniga skrivelse af den 27 maj samma år för nådig pröfning till Eders Kungl. Maj:t insändes, framgick det, att kostnaderna för upp- förändret af nu ifrågavarande tre byggnader måste antagas komma att uppgå till minst 428,600 kronor.»

Om chefen för fortifikationen inskränkt sig till att säga, att byggnaden blifvit dyrare än beräknadt var, på grund af stegrade arbets- och materialpris i Sköfde trakten samt att senare, noggrannare beräkningar utvisade, att de föregående approximativa varit för lågt tilltagna, så skulle jag för min del icke haft något att säga därom. Men här förekommer en passus om granskningsnämnden, som förefaller något tvetydig. Om chefen blott sagt, att på grund af granskningsnämndens anmärkningar noggrannare beräkningar gjorts, därvid de första beräkningarna befunnits oriktiga och det visat sig, att kostnaderna blifvit högre, så skulle icke heller därom någonting varit att säga. Men då det antydes, att byggnaden skulle blifvit dyrbarare på grund af de förändringar, som föranledts af granskningsnämndens anmärkningar, så tål detta en gensaga. De förändringar, som granskningsnämnden föreslog, gingo ut på att kostnaderna skulle blifva något mindre utan att därför tillbakasetta byggnadens ändamålsenlighet. De kostnadsberäkningar, som af granskningsnämnden uppgjordes, voro uppgjorda efter alldeles samma beräkningsgrunder, som fortifikationen använde vid uppgörande af sitt första förslag, och det förslag, som framgick ur granskningsnämndens beräkningar, slutade på lägre belopp än fortifikationen. Om de förändringar, granskningsnämnden föreslagit, blifvit iakttagna, borde byggnaden alltså hafva gått till ett lägre belopp än efter fortifikationens ursprungliga förslag. Om fortifikationens ursprungliga beräkningar varit för låga eller beräkningsgrunden varit oriktig, så är det uppenbart, att kostnaderna kommit att höjas i samma proportion, om granskningsnämndens förslag antagits. Men byggnaden hade i allt fall blifvit relativt billigare än om fortifikationens förslag antagits. Men nu kommer härtill, att de förändringar, som föreslagits af granskningsnämnden i detta fall, icke ledt till något resultat. Jag har varit i tillfälle att granska den ritning, som blifvit följd i Sköfde, och finner däraf, att fortifikationen uppgjort denna ritning — låt vara att den blifvit något ändrad mot hvad den var från början, dock i hufvudsak lika med fortifikationens första ritning, och de ändringar, som granskningsnämnden föreslagit, äro icke iakttagna. Nå, härom behöfver ingenting vara att säga: den ritningen var ju icke fastställd. Men när förslaget icke blifvit följdt, bör man icke säga någonting sådant som att byggnaden blifvit dyrare på grund af de ändringar, som granskningsnämnden föreslagit.

Då jag varit ledamot af denna nämnd, har jag blott velat lämna dessa upplysningar.

Herr Pettersson, Fredrik: Det är så, som den föregående ärade talaren nämnde, att byggnadskostnaderna blifvit betydligt höga, och detta till stor del på grund af de förändringar, som af fortifika-

Angående kostnaderna för upp- förändret af byggnader för Lifregementets husarers kasernetablissemang i Sköfde.
(Forts.)

*Angående
kostnaderna
för upp-
förande af
byggnader
för Lifrege-
mentets
husarers
kaserneta-
blissemnt i
Sköfde.*

(Forts.)

tionen vidtagits i ritningarna och arbetsförslaget. Det står ju kvar, att den summa, som af Riksdagen beräknats för detta byggnadsföretag, nämligen 337,000 kronor, stigit till 432,000 kronor. Fortifikationen har, som sagdt, gjort förändringar, i synnerhet i afseende å byggnadens rustik, men om denna blifvit så mycket ståtligare, så har också priset blifvit därefter. Det är emellertid hvarken granskningsnämndens siffror eller Riksdagens siffror eller den kungl. propositionens siffror, som komma att blifva slutsiffrorna för denna byggnad. Ty af den utaf fortifikationens chef till revisorerna lämnade officiella uppgift, som jag här har tillgänglig, framgår, att för de i höstas kontraherade arbetena uppgår enligt den nu ifrågavarande avslutade entreprenaden bristen i anslaget till inemot 118,000 kronor. Nu kan ju denna brist något minskas, om posten för oförutsedda utgifter, såsom nog är möjligt, nedsättes, men brist blir det i alla fall.

Och brist torde det nog också bli vid åtskilliga andra kaserner, som hålla på att byggas. Vid 1902 års riksdag begärde Kungl. Maj:t för detta ändamål 21,000,000 kronor, och Riksdagen beviljade 19,950,000 kronor. Men — som sagdt — huruvida kostnaderna kunna inskränkas till detta belopp, det står nu i vida fältet.

Statsrevisorerna hafva i denna punkt anmärkt, att kostnaderna för ifrågavarande del af etablissemntet öfverstigit de af Riksdagen beräknade med 95,000 kronor, och häruti hafva statsrevisorerna haft rätt. Men det förekommer en annan omständighet i denna punkt, som revisorerna icke kunnat lämna oanmärkt, och det är det sätt, hvarpå utbudandet på entreprenad skedde. En grupp af arbeten — däribland denna stora kanslikasern — utbjöds på entreprenad. Samtliga de inkomna anbuden befunnos emellertid för höga, så att fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborg, som hade tillsyn öfver arbetet, begärde hos fortifikationen, att samtliga inkomna anbud måtte förkastas och ny entreprenad utlysas. Detta var ju också i enlighet med Riksdagens år 1902 uttalade önskan, att entreprenadssystemet såvidt möjligt skulle komma till användande vid dessa kasernbyggnader. Icke desto mindre fann fortifikationen för godt att utbjuda arbetet under hand och att därvid förbigå den, som inlämnat det lägsta anbudet, och endast låta den deltaga, som inlämnat högre anbud, d. v. s. att den, som gjort det lägsta anbudet, fick icke vara med, oaktadt fortifikationskontrollanten gifvit honom vitsord om ett synnerligen väl utfördt arbete å Karlsborg, hvilket också revisorerna varit i tillfälle att själfva iakttaga. Detta hafva revisorerna ansett sig böra anmärka, och det har också blifvit af utskottet omfördt.

Det finnes på detta område äfven en annan omständighet, som jag anser mig böra beröra i sammanhang med kasernbyggnaden. När den nya härordningen skulle antagas, skref arméförvaltningen att det icke led något tvifvelsmål, att statens tillgångar i tomter endast här i Stockholm äro så stora, att de mycket väl skulle kunna täcka utgifterna för dessa kaserner. Detta var en utgiftspost som, ekonomiskt sedt, var en bland de viktigaste i hela härorganisationen. Riksdagen gillade denna uppfattning, och uttalade i en skrifvelse till Kungl. Maj:t sin önskan, att Kungl. Maj:t ville låta efter Riksdagens höande försälja

dessa tomter. Detta var år 1901, men ännu år 1904 har icke något försäljningsförslag framkommit, utan vi bygga fortfarande kaserner för skattemedel. Kungl. Maj:t har visserligen tillsatt en kommitté för Ladugårdsgårdets ordnande, och denna kommitté har arbetat med all önskvärd skyndsamhet — dess utlåtande ligger, enligt hvad jag hört, på drätselkammarens bord — men denna fråga om Ladugårdsgårdets försäljning är så stor och så svårlöst, att det torde dröja länge, innan det blir något resultat af densamma. Man vet, att om detta område skall styckas ut till tomter, yppa sig många olika meningar och försäljningen kommer särskildt i strid med de starka intressen, som söka hålla tomtprisen uppe och därför ogerna se så stora områden utbudas. Men genom partiella försäljningar under tiden skulle betydliga summor kunna tagas in. Ett område, som i detta hänseende skulle kunna nämnas, är Fredrikshofstomterna, hvilkas värde torde kunna uppskattas i ett sju-siffrigt tal. De användas för närvarande endast till arbetsplats för några skräddare och skomakare, och nog kunde de användas på ett ur ekonomisk synpunkt mera lämpligt sätt, om tomterna upplätes till bebyggande. Vid Skanstull äger staten cirka hundra tunnland jord, och för gamla hästgardsetomten var staten för tre år sedan bjuden 2,200,000 kronor. Garnisonsjukhuset, som ju är sorgligt bekant i flera afseenden, hade vid revisorernas sista besök 42 patienter och 48 sjukvårdare, af hvilka senare likväl 19 voro elever. Men för denna i allmänhet obetydliga personal upptages en areal i en mycket dyrbar trakt på öfver 320,000 kvadratfot. Hvarför kan icke Kungl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag om successiv försäljning af dessa och likartade tomter samt möjligtvis af en partiell försäljning af vissa delar af Ladugårdsgärdet? På det sättet skulle kasernbyggnadsfrågan komma i det läge, som Riksdagen tänkte sig vid genomförande af den nya arméorganisationen.

Angående kostnaderna för uppförande af byggnader för Lifregementets husarers kasernetablissemang i Sköfde.
(Forts.)

Här talades härordagen mycket storpolitiskt om att vi icke skulle kunna bära de kostnader, som den nya härordningen medför. Men jag tror, att detta icke skulle möta så stora svårigheter, om vi rätt utnyttjade de tillgångar vi äga och icke låta dem ligga obegagnade. Jag har vågat säga detta, men har intet särskildt yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande paragraf till handlingarna.

§ 2.

Lades till handlingarna.

§§ 3—6.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Angående
rekryterin-
gen af
flottans värf-
vade sjö-
manskår.

§ 7.

I revisionsberättelsen angående marinförvaltningen hade revisorerna i afseende å rekryteringen af det värfvade manskapet af flottans sjömanskår erinrat, hurusom 1897 års revisorer med stöd af inhämtade upplysningar rörande antalet under år 1896 på grund af bestraffningar ur kårens rullor utstrukne, uttalat den mening, att vissa olägenheter syntes vara förenade med rekryteringen af nämnda manskap. Af nämnda revisorer åsyftad förbättring härutinnan syntes icke hafva vunnits. De missförhållanden, som i detta och annat uppgifvet hänseende under revisionsåret varit rådande, hade de senast församlade revisorerna velat bringa till Riksdagens kännedom.

I föreliggande paragraf hade utskottet, med uttalande af den förhoppning, att genomgripande åtgärder snarligen vidtoges till afhjälpan af de utaf revisorerna anmärkta missförhållanden, endast velat för Riksdagen omförmåla hvad i detta ärende förekommit.

Grefve Hamilton: Vid genomläsandet af statsutskottets här föreliggande betänkande är det med ett visst vemod man stannar inför de af revisorerna påpekade och af utskottet omförmålda missförhållanden inom den värfvade sjömanskåren. De många, ja, man kan väl säga, de oerhördt många bestraffningarna gifva vid handen, att antingen befålet icke låter sitt inflytande öfver manskapet göra sig tillräckligt gällande eller också — hvilket jag håller för det troligaste — att icke tillräcklig omsorg ägnas åt rekryteringen. Det är klart, att när ett regemente eller en kår kommer i vanrykte, såsom sjömanskåren kommit, rekryteringen skall vara ofantligt svår. Ty fullkomligt hederligt folk vill naturligtvis icke gärna ställa sig i ledet tillsammans med samhällets rötägg.

Men det finnes härvidlag äfven ett annat förhållande, som man måste beakta. Dessa stamanställda vid sjömanskåren skola utgöra förgångsmän, om icke underbefäl för våra värnpliktige. Det är tydligt, att detta kan hafva ett dåligt inflytande på vår ungdom. Vi hafva rätt att fordra, att våra värnpliktige icke få till förgångsmän personer, tagna måhända från städernas gränder eller ur ligapojkarnes leder. Vi hafva rätt att fordra, att de kraftigaste åtgärder vidtagas för att få rättelse i dessa missförhållanden.

Det är icke länge sedan skeppsgossekåren ådrog sig en mindre smickrande uppmärksamhet. Rymningarna därifrån visade, att en del ynglingar, som nyligen blifvit antagna, icke kunde trifvas i den moraliskt förpestade luft, som fanns vid kåren. Nu komma en del andra förhållanden fram, som ställa den värfvade stammen i lika dålig dager.

Jag har velat med dessa ord understryka de af statsutskottet uttalade förhoppningar, att de *kraftigaste* åtgärder måtte vidtagas för att få rättelse i dessa missförhållanden. Jag ber att få tillägga den förhoppning, att den aktade sjöofficerskåren måtte göra allt hvad den kan för att upprätthålla det anseende, som flottan är på väg att förlora.

Herr Pettersson, Fredrik: Jag ber om ursäkt för att jag ånyo i dag besvärar kammaren, men jag har varit med om detta ärende under två statsrevisioner. Jag må säga, att revisorerna varit något tveksamme, huruvida den ifrågavarande anmärkningen strikte läge inom räkenskapsgranskningens område, men därför hafva ju också revisorerna hållit sig så godt som uteslutande till den kostnad för statsverket, som uppstår genom alla de utstraffningar, som skett från kåren, samt den förlust, staten både direkt och indirekt däraf lider. Den förlusten är emellertid obetydlig i jämförelse med den vida sorgligare sidan af saken.

Angående rekryteringen af flottans värfvade sjömanskår.
(Forts.)

Sjömanskåren räknade år 1902 2,825 man enligt stat, och af dessa utstraffades under samma år 222, däraf 30 för rymning. Vi gingo äfven igenom straffjournalerna för dem, som voro kvar, och deras uppförande hade i många fall äfvenledes varit ganska betänkligt. Alltsedan den värfvade sjömanskåren inrättades — jag vill minnas, att det var år 1887 — finner man, att Kungl. Maj:t gång på gång, under de senaste 10 åren vid icke mindre än åtta särskilda tillfällen utfärdat nya reglementen eller föreskrifter om förändring af reglementen rörande antagande af manskap vid denna kår, men förhållandena hafva ändå icke blifvit tillfredsställande. Det tyckes tyda därpå, att Kungl. Maj:t icke lyckats finna på det rätta sättet för kårens rekrytering. Rekryteringen skall icke ske bland städernas och grändernas befolkning, utan bland vår förträffliga kustbefolkning. I samtliga de nämnda af Kungl. Maj:t utfärdade reglementena har det alltid hetat, att för antagande erfordras att »vara känd för nykterhet och pålitlighet» och dessutom skall det finnas intyg om dessa egenskaper hos den värfvade. Huru kan detta förenas med hvad man sedan ser i straffrullorna öfver manskapets uppförande? Det måtte vara någonting i rekryteringen, som icke är tillfredsställande, och jag vågar framhålla, att i stället för att lämna rekryteringen, såsom för närvarande sker, åt sjömanshusombudsmän och lotskapteners m. fl., som mest rekrytera bland städernas befolkning och som därpå hafva en icke oväsentlig förtjänst, borde man mera direkt låta rekryteringen skötas af lotsförmän och fyrvaktareförmän på kusterna. Dessa personer känna nämligen till fiskelägenas och skärgårdens befolkning, och när om hösten fartygen lagt upp och sjömännen kommit hem, kunna de bland dem plocka ut det bästa folket, och det skulle icke finnas något besättningsmanskap i världen, som kunde med framgång täfla med det sjöfolk man sålunda förskaffat flottan.

Hvad jag nu yttrat är icke i ringaste mån förestafvad af någon klandersjuka, utan blott och bart af den innerligaste önskan, att vår sjömanskår må blifva god och lämplig för vår flotta. Fartyg kan hvilken nation som helst skaffa sig, det är endast en penningfråga, men att skaffa bemanning är värre. I det fallet äro vi dock så lyckligt situerade, att vi såsom sjöfarande nation äga tillgång till utmärkt sjöfolk. Till stort antal äro våra dugande sjömän representerade i främmande nationers tjänst: i den amerikanska marinen intaga de ett bemärkt hedersrum, under den engelska handelsflaggan segla de, de finnas kring hela världen, men de saknas under den svenska örlogs-

Angående
rekryterin-
gen af
flottans värf-
vade sjö-
manskår.

flaggan. Därtill hafva vi dock icke råd. Vi hafva icke råd att sakna dem där.

Jag har endast velat säga detta och ber att få helt och hållet ansluta mig till utskottets uttalande.

(Forts.)

Herr Sörensson: I egenskap af statsrevisor har jag varit med vid afläggande af besök vid skeppsgossekåren i Karlskrona, och de förhållanden, till hvilka jag där var vittne, voro sådana, att jag icke kan underlåta att med några ord omnämna dem. Jag skall först med glädje konstatera, att i årets statsverksproposition förslag framställt om anordnande af andra fängelseceller, ty de underjordiska hålur, som användes vid vårt besök, voro sådana, att det var alldeles förfärligt. Men det är icke mycket gjordt med att man får andra celler. Jag tror, att systemet är galet på något sätt. Det är disciplinära och pedagogiska misstag, som måste rättas, om vi skola få ändring till det bättre i detta hänseende. Jag anser t. ex., att det icke alls är lämpligt, att 40 man, sämre och bättre, ligga i samma rum. Det må vara, att kubikmängden luft kan vara tillräcklig och således intet i detta hänseende att anmärka; men där en så stor skara unga personer är samlad, utöfva ofta de sämre elementen ett mycket fördärfligt inflytande på de bättre. Det uppgafs, då vi voro där, att en underofficer låg inne i logementet — nej, så hette det i svaromålet, men då vi voro där, uppgafs, att underofficern låg utanför och brukade titta in genom en glasruta i dörren någon gång. Det skulle vara tillsynen. Jag tror, att det är af vikt, att det ligger en underofficer inne bland dem, och att gossarne fördelas, så att det icke blir så många i hvarje rum. Jag kan för resten icke tro, att de äro så djupt fallna. Det är nog icke uteslutande ligapojkar, som värfvas för skeppsgossekåren. Jag är fullkomligt öfvertygad om att det äfven är många hyggliga pojkar, men som blifva sämre, då de komma dit, just därför att de dåliga elementen hafva så stort inflytande öfver dem och till följd af den pennalism, som lär råda hos dem. Det torde också göras för litet för att bereda dem trefnad. De hafva ingenstades att samlas, utom i sofrummet. Det borde beredas dem tillfälle till förströelse med t. ex. lämplig tidningsläsning eller annan god läsning, men så vidt jag vet, finnes icke något sådant.

Mycket annat skulle jag kunna framdraga, men jag skall icke uppehålla kammaren längre. Jag skall endast framhålla, att jag anser det vara mycket viktigt, att så snart som möjligt förändringar göras till det bättre i detta hänseende. Skall vårt folk få kärlek till sitt land och kunna med lif och lust försvara detta, skall man icke uppfostra det så, att denna kärlek förkväfvades, utan fastmera så, att den får tillväxa och blifva lifvigare.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, lades nu föredragna paragraf till handlingarna.

§ 8.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Lades till handlingarna.

§§ 10 och 11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 12.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 61, i anledning af väckt motion om uppförande i riksstaten af ett reservationsanslag till kostnader för kommittéer eller liknande beredningar.

*Ifrågasatt
anslag till
kostnader för
kommittéer
m. m.*

I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 38) hade herr *P. A. H. Cavalli* hemställt, att Riksdagen måtte i 1905 års riksstat, å extra stat utom hufvudtitlarna eller i annan lämpligare befunnen form, upptaga ett reservationsanslag af exempelvis 300,000 kronor, att användas till kostnader för kommittéer eller liknande beredningar, däraf regeringen skulle äga att redan under år 1904 disponera hälften, eller 150,000 kronor.

Utskottet hade på angifna grunder hemställt, att herr Cavallis förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Cavalli: Då jag genomläste det nu föredragna statsutskotts-betänkandet, var jag något tveksam, om jag i anledning af detsamma skulle yttra mig vid dess behandling i kammaren, men jag har af skäl, som jag snart går att anföra, beslutit mig för att säga några ord.

Jag tänker mig såsom en möjlighet, att en eller annan af kammarens ledamöter ännu erinrar sig, att jag vid remiss till vederbörligt utskott af Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof yttrade något i fråga om kommittékostnader. Jag påvisade därvid, att det sedan lång tid tillbaka använda förfaringssättet för dessa kostnaders gäldande icke var i öfverensstämmelse med den för beviljande af utgifter fastställda ordning, och jag påvisade äfven, att det var i budgetshänseende missvisande. I detta statsutskotts-betänkande har jag i sistnämnda afseende erhållit understöd. Utskottet har uttalat önskvärdheten af att de förskjutna kommittékostnaderna må varda så snart som möjligt, oberoende af fortgången af vederbörande kommittéers arbeten, hos Riksdagen till ersättning anmälda, på det att ett hopande af dylika oersatta kostnader må undvikas. Den praktiska sidan är för mig som en praktisk man den mest betydande, och då jag, därest denna af statsutskottet gifna anvisning följes, sålunda i detta afseende fått rätt, var jag som sagdt tveksam,

*Ifrågasatt
anslag till
kostnader för
kommittéer
m. m.*

(Forts.)

om jag borde yttra mig, men anledningen, hvarför jag nu yttrar mig, är den, att jag finner, att statsutskottet med väl lätt hand hållit fast i Riksdagens rätt öfver statsverkets utgifter. Intet budgetsutskott i något parlament, som har hand om utgifterna, kan eller får underlåta att åt denna fråga ägna synnerlig uppmärksamhet, och ett sådant utskott kan icke, får icke tillstyrka sitt parlament att från denna sin rätt afstå. Under remissdebatten erinrade jag i anledning af ett svar å mitt första yttrande i en replik därom, att i ett land, Frankrike, helt nyligen före den dag jag då yttrade mig, parlamentet eller en af parlamentets kamrar vägrat en minister ersättning för ett belopp, som af honom anordnats i ett ungefär liknande fall. Sedan har i Norge ett ärende förevarit, som visar, huru sådana frågor från budgetssynpunkt där behandlas. Handelsdepartementet hade föreslagit nedläggande af en kommitté, sammansatt af representanter för intresserade näringsidkare, i visst syfte och hemställt om anvisande i förväg för ändamålet af 8,000 kronor. Ja, mina herrar, det är sättet. Så skall med anvisande af anslag tillgå äfven i ett sådant fall som detta.

Nu säger statsutskottet, att ett sådant förfarande icke behöfves, därför att man då skulle anvisa medel till »opröfvade och i vissa afseenden okända behof», och att i regeln anledningen till kommittéers tillsättande är Riksdagens begäran eller inom Riksdagen gjorda uttalanden om önskvärdheten af utredningar utaf sakkunnige. Mina herrar! Riksdagen anvisar för hvarje år under de flesta hufvudtitlar anslag till extra utgifter, reservationsanslag. Det är således också för okända och opröfvade utgifter. Och att Riksdagen skulle vilja medgifva, att inom Riksdagen uttalade önskingar om utredningar skulle vara tillräckliga för kommittéers tillsättande och gäldande af kostnaderna därför, leder väl alltför långt.

Jag har kommit in på frågan om dessa kostnader, och det är mig icke möjligt att underlåta att något tala om dem. Jag sade i mitt anförande den 25 januari, att det var mycket svårt att få reda på de verkliga kostnaderna. Jag angaf den källa, ur hvilken jag hämtat mina angifna siffror, och det framgick uttryckligen af mitt anförande, att det icke kunde vara tal om årskostnader eller nettokostnader, om jag så får uttrycka mig. Omedelbart efter det jag yttrat mig i kamraren, meddelades en föreskrift om utredning af dessa nettokostnader, men först den 6 eller 7 mars kunde i Posttidningen publiceras en redogörelse för resultatet däraf, hvilket således i allo konstaterar, huru besvärlig en sådan utredning var, oakadt den verkställdes med hjälp af hela den administrativa apparaten. Posttidningens redogörelse förmåler, att utredningarna blifvit utförda inom statskontoret samt armé- och marinförvaltningarne och omfattade samtliga de kostnader, som under 10-årsperioden 1894—1903 föranledts af dessa kommittéer, och slutsumman för dessa 10 år är rundt tal 2,676,000 kronor. Det är i medeltal 267,600 kronor om året, som dessa kommittéer kostat. Men, mina herrar, om det är så, som resumén i Posttidningen angifver, att detta är uppgifter, hämtade från statskontoret samt armé- och marinförvaltningarne, påstår jag, att dessa uppgifter icke äro fullständiga och således icke heller exakta. När en kommitté af den beskaffenhet, att dess betänkande skall tryckas, är i färd att sluta

sitt arbete, erhålles i allmänhet hos regeringen tryckningstillstånd, och regeringen underrättar därvid fullmäktige i riksgäldskontoret, att för Riksdagens räkning ett antal exemplar, i regel 1,500, skola öfverlämnas till riksgäldskontoret för att tillhandahållas Riksdagens ledamöter och dess delegationer. Kostnaden för dessa exemplar gäldas också af riksgäldskontoret och ingår således enligt uppgiften i Posttidningen icke i det angifna beloppet 2,676,000 kronor. Dessa ytterligare kommittékostnader utgöra för 10-årsperioden 80,259 kronor 12 öre eller ungefär 8,000 kronor om året.

Så småningom lyckas man sålunda att få något ljus i det mörker, som hittills rådt beträffande kommittékostnader, och hafva mina ord vid remissdebatten åstadkommit detta, har jag gjort någon nytta. Det är klart, att jag efter den uppfattning af frågan från principiell synpunkt, jag här uttalat, kommer att yrka bifall till min motion. Jag hemställer således hos herr talmannen om proposition därå, att kammaren, med bifall till samma motion, ville för sin del besluta, att Riksdagen i 1905 års riksstat å extra stat utom hufvudtitlarna upptager ett reservationsanslag af 300,000 kronor, att användas till kostnader för kommittéer eller liknande beredningar, däraf regeringen skall åga att redan under år 1904 disponera hälften, eller 150,000 kronor.

Herr Wijk: Om det sätt, hvarpå utgifter för kommittéer hittills bestridts, skulle vara så inkonstitutionellt, som den föregående talaren velat göra gällande, kan man väl med skäl förväna sig öfver, att denna fråga ej kommit upp förrän just nu. Jag förmodar, att meningen med uppförandet af ett anslag för ifrågavarande ändamål i budgeten skulle vara att vinna mera stadga uti densamma. Men, mina herrar, då man vet, att förslagsanslag årligen öfverskridas med millioner kronor och år 1902 med icke mindre än nära 7,000,000 kronor, inser man väl, att det af motionären anmärkta förhållandet ju icke spelar någon roll.

Nu har ju motionären framhållit vissa motiv för sitt förslag, bland annat att i händelse af bifall därtill det skulle komma att stå ett visst anslag till regeringens förfogande. Men regeringen har ju medel till sitt förfogande, på sätt nu sker, och skulle ett bestämdt anslag uppföras uti budgeten, borde det under alla förhållanden ha förslagsanslags och icke, som motionären håller före, reservationsanslags natur.

Motionären har vidare påpekat, att genom bifall till hans förslag någon besparing skulle kunna vinnas. Jag tror näppeligen det. Jag tror, att vare sig Riksdagen, då den skulle besluta tillsättande af en kommitté eller en framställning till regeringen om en utredning, som skulle föranleda till en kommittés tillsättande, eller regeringen vid tillämpningen af ett sådant riksdagsbeslut skulle taga hänsyn till, huruvida det finnes reservationer på kommittéanslaget eller icke. Vidare har motionären påpekat det oegentliga, att det är från år hopas oersatta kommittékostnader. Detta påpekande anser jag mycket befogadt. Det har ju också utskottet framhållit och så till vida gått motionärens önskingar till mötes.

Jag ber emellertid att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
anslag till
kostnader för
kommittéer
m. m.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende å förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock af herr *Cavalli* att Riksdagen måtte i 1905 års riksstat å extra stat utom hufvudtitlarna upptaga ett reservationsanslag å 300,000 kronor, att användas till kostnader för kommittéer eller liknande beredningar, däraf regeringen skulle äga att redan under år 1904 disponera hälften, eller 150,000 kronor.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 9 och 12 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 40, i anledning af väckta motioner angående lagstiftning för särskilda fall i fråga om arbetsgifvares och arbetares föreningsrörelse m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ifrågasatt skylldighet för staten att erlägga landstingskatt för jordbruksfastigheter. Föredrogs ånyo lagutskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 41, i anledning af väckt motion om ändring af 47 och 48 §§ landstingsförordningen.

I en inom Andra Kammaren af herrar *A. Johanson* i Mossebo, *A. Magnusson*, *Sten Nordström*, *Carl Persson*, *L. J. Jansson* och *And. Andersson* afgifven motion, n:o 97, hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, det § 47 mom. 2 och § 48 i gällande landstingsförordning skulle erhålla följande förändrade lydelse:

§ 47 mom. 2.

I de fall, då icke några sådana bestämmelser finnas, som i föregående moment omtalas, böra de afgifter, som af landstinget blifvit till uttaxering beslutade, utgå i förhållande till den allmänna bevillning för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som af enhvar skattskyldig till statsverket erlägges; skolande jämväl för jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlägges, landstingskatt påföras efter det belopp, som, därest bevillning skulle utgå för densamma, på grund af taxeringsvärdet svarar mot sådan bevillning, hvaremot inkomst af arrende för sådan fastighet ej skall vid påförande af landstingskatt tagas i beräkning.

§ 48.

Till ledning för landstingskattens bestämmande böra härads-skrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till landstingets ordförande genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande insända förteckningar, som för hvarje socken summariskt upptaga såväl be-

loppen af åsatt bevillning, särskildt för i mantal satt jord, för annan fast egendom och för inkomst af kapital eller arbete, som ock beloppet af hvad efter taxeringsvärdet svarar mot bevillning för jordbruksfastigheter, för hvilka bevillning ej erlågges. Genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande insända magistraterna dylika uppgifter för städerna; hvarefter landstingets ordförande låter genom kamreraren däraf upprätta sammandrag, upptagande summan för hela länet samt huru mycket sig belöper å hvarje stad eller socken.

*Ifrågasatt
skyldighet för
staten att
erlägga lands-
tingsskatt för
jordbruks-
fastigheter.
(Forts.)*

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i förordningen om landsting den 21 mars 1862, att jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlågges, skall påföras landstingsskatt efter det belopp, som, därest bevillning för fastigheten skulle utgå, på grund af taxeringsvärdet mot sådan bevillning svarar, hvaremot inkomst af arrende för sådan fastighet ej skall vid åsättande af landstingsskatt tagas i beräkning.

Herr Sjöcrona: Herr talman, mina herrar! Det föreliggande förslaget är af ganska ringa praktisk betydelse; det har ingalunda den ekonomiska innebörd, som motionärerna synas föreställa sig. Men detta förslag har en ganska viktig principiell betydelse, då här ifrågasättes, att man skulle afvika från en, som jag förmodar, allmänt erkänd riktig regel, den nämligen att tillämpningen af ett undantag från en fullkomligt obestriddig grundsats ej bör utsträckas längre, än behovet oundgängligen kräver. Då jag flera gånger, och med framgång, motsatt mig förslag i denna riktning, anser jag det vara min plikt att äfven nu söka för kammaren utreda denna fråga och att motsätta mig förslaget, ehuru det just icke är för mig behagligt att så göra, då de sex motionärerna alla äro af mig högt aktade och värderade representanter just för Skaraborgs län och då förslaget denna gång vunnit understöd af ett enhälligt lagutskott.

Detta förslag sönderfaller i två särskilda delar. Den ena åsyftar, såsom herrarne inhämta af utskottets betänkande, att utsträcka det i 58 § af kommunalförfattningen medgifna undantag i afseende å beskattning af de statens fastigheter, som äro utarrenderade eller innehafvas af boställshafvare, så att statens fastigheter skulle blifva medelbart genom arrendatorerna eller innehafvarne underkastade beskattning, mot det att de icke skulle erlägga skatt för inkomst af arrendet. Den andra delen af förslaget afser beskattning af statens skogar, af kronoparker, för hvilka staten således skulle komma att omedelbart erlägga landstingsskatt genom domänstyrelsen eller genom vederbörande jägmästare. Jag skall be att till en början få yttra mig om den första delen af frågan.

Denna sak har flera gånger varit föremål för behandling. År 1884 försökte man sig på att få till stånd en ändring i bevillningsförordningen i denna riktning, men förslaget vann icke Riksdagens bifall. År 1888 väcktes ånyo en motion i ämnet, och då liksom nu tillstyrkte lagutskottet en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Därvid hade

*Ifrågasatt
skyldighet för
staten att
erlägga lands-
tingsskatt för
jordbruks-
fastigheter.
(Forts.)*

emellertid lagutskottet egentligen icke något annat skäl, än att hvad som i kommunalförfattningarna vore stadgadt rörande de små kommunerna borde också gälla om den stora kommunen, landstinget. Mot detta lagutskottets betänkande reserverade sig undertecknad, som då var utskottets ordförande, samt vidare herrar Ekenman, Fröberg, Liljesköld, grefve Wachtmeister, numera justitierådet Huss och herr A. Nilsson i Rinkaby. Här i kammaren utvecklade jag skälet till denna reservation, hvilket naturligtvis var det, att man icke borde utsträcka detta undantag till ett område, där det icke behöfdes.

Det är ju, som vi alla veta, så, att statens fastigheter icke äro underkastade någon bevillning, af det naturliga skälet, att staten icke kan taga skatt af sig själf, och då den kommunala beskattningen helt och hållet följer bevillningen, är grundsatsen den, att icke heller kommunalskatt skolat utgå för statens fastigheter. Men därifrån är, som vi veta, det undantag medgifvet, som finnes angifvet i 58 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet, att nämligen kommunalutskylder debiteras efter det bevillningsbelopp, som skulle motsvara taxeringsvärdet å den utarrenderade egendomen, hvaraf åter följer, att arrendatorerna icke skola erlägga kommunalutskylder för sin arrendevinst. Det är det ena. En annan obestridligen riktig grundsats i all beskattning är den, att den direkta beskattningen skall utgå i förhållande till vederbörandes skatteförmåga, eller, med andra ord, att den skattskyldige skall för hvarje år betala skatt efter sin verkliga inkomst. Från denna princip innebär ju också bestämmelsen i 58 § af kommunalförfattningen ett undantag. I båda dessa hänseenden skulle man således nu utsträcka detta undantag.

Hvad är nu anledningen till undantaget i afseende å de små kommunerna? Jo, det finnes två mycket giltiga skäl för detsamma. Det ena är, att det skulle vara synnerligen menligt för de små kommunernas finansförvaltning, om dessa icke kunde hvarvt år beräkna någorlunda samma fyrktal att därpå utdebitera kommunalutskylderna. Det säger sig ju själf, att om kommunalutskylderna skulle utgå efter bevillning för inkomst af arrendet, så skulle man få en högst betydlig växling i afseende å de fyrkar, som belöpte på arrendatorerna. Ty under dåliga jordbruksår hafva arrendatorerna naturligtvis mycket liten eller alls ingen inkomst, kanske till och med förlust, och under goda jordbruksår kunna de hafva en ganska betydande vinst, som kan utjämna det hela. Men en sådan växling vore naturligtvis menlig för kommunernas finansförvaltning. Det andra skälet är det, att dessa arrendatorer, som äro medlemmar af kommunen, skulle under vissa år icke vara röstberättigade. De skulle under sådana år, då arrendet gifvit ett så dåligt resultat, att de icke komma att skatta för någon arrendevinst, icke hafva någon rösträtt inom kommunen. Detta är två mycket talande skäl, men dessa skäl gälla icke alls i fråga om den stora kommunen, landstinget, ty där spela naturligtvis dessa växlingar med afseende å inkomst för arrende icke någon roll. Jag har icke haft tid eller tillfälle att åstadkomma en fullständig statistisk utredning om huru detta skulle ställa sig för landstingen, men jag skall be att ur de femårsberättelser, som blifvit utdelade vid denna riksdag, få lämna några uppgifter, som torde vara till-

räckliga för att ungefär kunna bedöma, huru saken ställer sig för riket i dess helhet.

Taxeringssumman för bevillningsfri jordbruksfastighet inom Malmöhus län utgjorde den 31 december 1900 11,897,400 kronor, således i rundt tal 12 millioner kronor, och detta kan väl antagas vara ett maximum för motsvarande belopp inom något af rikets län. Beräknar man nu den bevillning, som skulle belöpa på dessa fastigheter, därest de vore underkastade bevillning, kommer man till ett belopp af omkring 7,200 kronor. Men landstingsskatten uppgår icke till mer än högst 50 öre per bevillningskrona. Det har i dag sagts mig, att i Malmöhus län utgör denna skatt 40 à 50 öre. Det högsta belopp, som skulle tillflyta landstinget genom det nu föreslagna beskattningssättet, skulle alltså vara 3,600 kronor. Men härvid måste man taga i betraktande, att från denna summa skall frånräknas hvad arrendatorerna nu erlägga för arrendevinsten, de arrendatorer nämligen, som äro uppskattade för arrendevinst. Det kan då ställa sig så lyckligt, att denna arrendevinst uppgår till lika mycket, som den på taxeringsvärdet beräknade bevillningssumman skulle utgöra, och då blir det således alls icke någon skillnad. Men om vi antaga, att arrendevinsten icke uppgår till mer än hälften af detta belopp, skulle likväl allt hvad Malmöhus läns landsting komme att förtjäna på affären icke komma att utgöra mer än 1,800 kronor. Nu slutar Malmöhus läns landstings budget för nyss nämnda år på 873,813 kronor, hvaraf landstingsmedel 168,300 kronor, brännvinsmedel 161,671 kronor och upptagna län 533,000 kronor. Jag hemställer nu till herrarne, om ett belopp af högst 1,800 kronor verkligen kan spela någon som helst roll i en sådan budget och om det verkligen kan vara skäl att nu ändra lagstiftningen för att få ut en så obetydlig summa från de stackars arrendatorerna, hvilka kanske redan hafva svårt nog att draga sig fram på sitt arrende. — I Stockholms län utgjorde taxeringssumman för kronans fastigheter sammanräknadt 3,390,000 kronor, i Hallands län endast 1,419,000 kronor, i Värmlands län 2,132,600 kronor och i Gäfleborgs län 4,939,500 kronor. Här vill jag i förbigående nämna, att Gäfleborgs län år 1900 icke hade någon landstingsskatt, och i det fallet att ingen landstingsskatt utgår eller att denna skatt är ytterst obetydlig, 10 à 20 öre, spelar ju den föreslagna förändringen en mycket mindre eller alls ingen roll. — I Västernorrlands län var det sammanräknade taxeringsvärdet 3,202,600 kronor.

Om herrarne nu med stöd af dessa siffror betänka, hvilken roll frågan spelar i dessa län, så måste herrarne finna, att det är en ren obetydlighet, som icke bör gifva anledning till att utsträcka ett undantag från en fullständigt riktig grundsats. 1888 års lagutskott yttrade också följande: »Arrendatorerna af ifrågavarande egendomar skulle visserligen härigenom få sig ålagda afgifter, från hvilka de förut åtnjutit befrielse; men landstingsskatten vore i allmänhet icke af den betydendet, att detta förhållande borde väcka någon betänklighet mot den det föreslagna ändringen. Dessutom vore väl på många ställen, såsom motionären antydt, dessa arrendatorer redan taxerade för inkomst af arrendet och deltog på denna grund i landstings-

*Ifrågasatt
skyldighet för
staten att
erlägga lands-
tingsskatt för
jordbruks-
fastigheter.*
(Forts.)

Ifrågasatt skatten, hvilket emellertid, därest motionärens förslag blefve upphöjdt till lag, ej vidare skulle äga rum.» Detta är ju en direkt motivering för den åsikt jag nu söker förfäktat. Lagutskottets hemställan vid 1888 års riksdag blef på mitt yrkande afslagen.

Sedan upptogs frågan åter vid 1889 års riksdag, och äfven då gjorde lagutskottet en dylik hemställan. Mot denna hemställan reserverade sig lagutskottets dåvarande ordförande, herr Bergström. Emellertid biföll Första Kammaren, ehuru icke med synnerligen stor majoritet, lagutskottets förslag, och en skrivelse afläts till Kungl. Maj:t, som därefter infordrade yttranden från landstingen och befallningshafvandena. Förslaget tillstyrktes af alla landsting och alla länsstyrelser utom två, nämligen — naturligtvis — länsstyrelserna i Skaraborgs och Örebro län, hvilka på de af mig nu anförda skälen förordade, att Riksdagens skrivelse icke skulle till någon åtgärd föranleda, och detta blef också Kungl. Maj:ts beslut. Det skall väl hafva någon betydelse, att Kungl. Maj:t mot så många tillstyrkanden likväl fann Riksdagens skrivelse icke till någon åtgärd föranleda. Det skall väl bevisa, att de skäl, som anförts, voro goda och riktiga.

Frågan väcktes ånyo genom motion vid 1892 års riksdag. Då ansåg sig lagutskottet böra bemöta de gjorda invändningarna och yttrade följande, som finnes återgifvet i det nu föreliggande betänkandet:

»Utskottet medgifver villigt, att den beskattning, som söker träffa allenast den verkliga inkomsten af jordbruksrörelse, ur teoretisk synpunkt har afgjort förtråde för en beskattning, som grundar sig på jordbruksfastigheternas taxeringsvärden», således fullständigt i öfverensstämmelse med den åsikt, som jag tillåter mig att förfäktat. — »Å andra sidan lär det emellertid icke kunna förnekas, att den praktiska tillämpningen af den förra beskattningsmetoden erbjuder långt flera vanskligheter än tillämpningen af den senare, och hvad särskildt angår uppskattningen af den inkomst, som arrendena af kronodomäner må kunna lämna, tror sig utskottet veta, att i de visserligen icke talrika fall, där dylik taxering förekommer, densamma varit tämligen godtycklig.» Jag skall senare återkomma till detta.

Utskottet hemställde således ånyo om en skrivelse. Mot denna utskottets hemställan reserverade sig ordföranden, herr Bergström, samt vidare herrar Fröberg, greve Klingspor, *Hasselrot*, Ölander och Benedicks, och utskottets förslag blef också, på hemställan af ordföranden, afslaget. Därvid inlade ordföranden en gensaga mot hvad utskottet yttrat om att utskottet trodde sig veta, att uppskattningen af arrendatorernas arrendevinst vore tämligen godtycklig samt att sådan uppskattning icke mera allmänt förekomme.

Jag vill i anledning häraf nämna, att jag sistlidet är, i likhet med hvad jag gjort vid föregående tillfällen, då en ny bevillningsförordning skolat tillämpas, höll ett sammanträde med alla mina bevillningsberedningsordförande, kronofogdar och häradskrifvare för att öfverlägga om den nya förordning, som vi skulle tillämpa. Det fanns verkligen då två personer, som försöksvis ville göra gällande, att kronoarrendatorerna icke skulle betala bevillning för vinst af arrende, emedan detta borde anses vara inbegripet i arrendekontrak-

tet. Men på min fråga, huruvida de närvarande vore eniga därom, att där verkligen vinst af arrende ansågs hafva uppkommit, där borde också kronoarrendatorerna taxeras för inkomst af denna vinst, svarades ett alldeles enhälligt och kraftigt ja, och när jag sedan förde ordet i pröfningsnämnden, inhämtade jag, att arrendatorerna ganska allmänt voro uppförda till beskattning för inkomst af arrende. Det fanns visserligen flera, som icke voro uppskattade för sådan inkomst. Men som herrarne veta, var det i fjor ett ganska dåligt jordbruksår, och på min fråga upplyste kronofogdarne, som jag kallat till detta sammanträde, att de ansett sig icke kunna hos taxeringsnämnderna påyrka beskattning för dessa arrendatorer, emedan dessa icke haft någon inkomst, utan kanske till och med förlust. Här af framgår emellertid, att åtminstone inom Skaraborgs län man visserligen icke underlåter att beskatta kronoarrendatorerna för inkomst af arrende, när sådan inkomst verkligen förefinnes. Detsamma upplyste landshöfdingen i Örebro län, hvad detta län beträffar, när frågan här var före år 1892.

I afseende å den första delen af det föreliggande förslaget kan jag således icke se, att här finnes något som helst skäl att utsträcka detta undantag.

Nu har frågan åter kommit upp vid denna riksdag genom den föreliggande motionen, och lagutskottet har nu liksom förut egentligen endast stödt sig på det skälet, att detsamma bör gälla för den stora kommunen som för den lilla. Men dessutom har utskottet fäst uppmärksamheten där på, att efter det frågan senast behandlades, har tillkommit 1898 års lag, som föreskrifver, att kommunalutskylder skola utgå för kronoparker, som bildats genom inköp efter år 1874; detta är den andra afdelningen af frågan och innefattas också i lagutskottets hemställan.

Jag får säga, att jag för min del anser det vara nära nog orimligt, att staten skall betala kommunalutskylder, vare sig till den stora eller den lilla kommunen, för fastigheter, som staten själf disponerar. Staten har ju icke några som helst fördelar af den kommunala förvaltningen och hvad den erbjuder med afseende å skolor, fattigvård och dylikt. Ty på kronoparkerna bo icke några andra än möjligen en skogvaktare, och denne får betala utskylder för den inkomst, han har af sin tjänst, om nämligen denna inkomst är beskattningsbar. Och hvad som värre är, staten har ju icke något ombud, som kan vara närvarande vid kommunalstämmorna och bevaka statens rätt, utan de små kommunerna kunna lägga på hvilka skatter som helst, och staten har då icke annat att göra än att betala. Därför tillät jag mig också att i det utlåtande, som jag afgaf i denna fråga, innan 1898 års lag utfärdades, hemställa, att förslaget icke måtte bifallas. Men jag måste erkänna, att om i en mycket liten kommun staten inköpte ett större, värderikt område och där af bildade kronoparker, så skulle, därest kommunen inlåte sig på något dyrbarare företag och därvid vore nödsakad att upptaga lån, det kunna blifva ganska betungande för kommunen, att den icke vidare finge uppbära kommunal-skatt för en sådan fastighet. Jag tillät mig därför hemställa, att vid sådana särskilda undantagsförhållanden det finge bero på pröfning i

*Ifrågasatt
skylldighet för
staten att
erlägga lands-
tingsskatt för
jordbruks-
fastigheter.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
skyldighet för
staten att
erlägga lands-
tingskatt för
jordbruks-
fastigheter.* hvarje fall, huruvida staten skulle lämna något bidrag till kommunens utgifter. Det var antagligen just af detta skäl, som Kungl. Maj:t fann sig föranlåten att framlägga förslag om 1898 års lag, hvilket förslag också blef af Riksdagen bifallet och sedermera såsom lag utfärdadt.

(Forts.)

De skäl, som kunnat åberopas för att hjälpa de små kommunerna, finnas emellertid absolut icke i afseende å landstingen. Jag skall nu be att få meddela, huru denna fråga ur ekonomisk synpunkt ställer sig i Skaraborgs län.

Efter år 1874 hafva sådana kronoparker bildats genom inköp för ett sammanlagdt belopp af omkring 1 miljon kronor, och därtill kommer kanske ett eller annat tiotusental för kronoparker, som bildats af skogar, undantagna från boställen. Bevillningen på 1 miljon kronor skulle ju utgöra 600 kronor, och med en landstingsskatt af 50 öre belöper sig alltså hela affären till 300 kronor. Detta är hvad ett så stort län som Skaraborgs, hvars landstingsbudget uppgår till omkring 200,000 kronor, skulle vinna genom den föreslagna förändringen.

Då således här är fråga om att utsträcka tillämpningen af ett undantag från en obestriddigen riktig grundsats, då några sådana förhållanden icke föreligga, att detta är af oundgängligt behof eller af billighet påkalladt, och då slutligen Första Kammaren två gånger och Kungl. Maj:t en gång afslagit förslag i denna riktning, så tillåter jag mig, herr talman, yrka afslag å utskottets betänkande och motionen.

Herr Hasselrot: Den föregående ärade talaren sökte visa, att den författningsändring, hvarom lagutskottet här hemställt, skulle innebära en utvidgning af en undantagsbestämmelse. För min del är jag af aldeles motsatt åsikt, i det att, enligt mitt förmenande, lagutskottets här framlagda förslag innebär upphäfvande af ett undantag och ett återförande af beskattningsstadgandena i denna del till hvad som i allmänhet är gällande.

Frågan gäller, såsom kammarens ledamöter hafva sig väl bekant, arrendatorer af kronojord. I afseende å dem gäller nu, att deras skatter till kommunen skola utgå i förhållande till vederbörande fastighets taxeringsvärde, således i öfverensstämmelse med hvad som gäller för ägare eller arrendatorer af enskild jord. Från denna allmänna grundsats har emellertid gjorts det undantag hvad landstingsskatten angår, att dessa kronans arrendatorer icke utgöra dylik skatt i förhållande till fastighetens taxeringsvärde, utan efter det belopp, hvartill nettotinkomsten af arrendet beräknas uppgå. Det är detta undantag, som lagutskottet vill få bort och äfven hvad angår landstingsskatten jämställa den större kommunen, landstinget, med de mindre kommunerna.

Efter mitt förmenande är detta lagutskottets förslag både billigt och rättvist; och det bör möta så mycket mindre svårighet att nu genomföra detta förslag, då ju flertalet af de små kronoegendomarna antingen redan försålts eller snart komma att försäljas. Ty medan

arrendatorerna å dessa små egendomar sällan haft att skatta för behållen inkomst af arrendet, är väl sådant i regel fallet med arrendatorerna af större kronoegendomar.

Så vidt jag förstår, är det således en önskan att aflägsna en befintlig olikformighet, som föranledt motionärernas och utskottets förslag. Och jag ber att få framhålla, hurusom denna fråga, enligt hvad ock den förre ärade talaren påpekat, vid flera föregående tillfällen varit föremål för statsmakternas pröfning. Till en början afslogs den begärda författningsändringen af Första Kammaren, men sedermera bifölls den — jag tror, år 1889 — af båda kamrarna. I anledning af den riksdagsskrifvelse i ämnet, som då kom till stånd, hördes alla landsting och länsstyrelser. Därvid tillstyrktes den ifrågasatta ändringen af samtliga landsting och äfven af alla landshöfdingar med undantag af den mäktiga dåvarande höfdingen i Örebro län och den kanske lika mäktiga höfdingen i Skaraborgs län. Resultatet blef, att Kungl. Maj:t afslög den af Riksdagen gjorda framställningen.

Redan år 1892 väcktes emellertid ny motion i ämnet; och blef äfven denna af lagutskottet tillstyrkt. Den föregående ärade talaren fäste uppmärksamheten på att jag reserverade mig mot denna utskottets hemställan. Ja, det gjorde jag visserligen, men icke af den anledning, att jag ogillade den ifrågasatta förändringen, ty för denna hade jag talat redan år 1889, utan af det skäl, att jag, då Kungl. Maj:t så nyligen sagt sitt nej, icke ansåg det lämpligt af Riksdagen att då komma med en ny framställning i ämnet.

Men nu — sedan fjorton år förflutit från det Kungl. Maj:t sist pröfvade denna fråga — nu synes det mig, att man till en ny regering och under nya förhållanden skäligen kan, utan att vara ogrannlaga, komma fram med en förnyad framställning i ämnet.

Såsom den föregående ärade talaren erinrade, har emellertid utskottet ansett den ifrågasatta förändringen i afseende å landstingsskatts utgörande böra omfatta äfven de hemman, som för bildande af kronopark inköpts af kronan efter år 1874. Äfven för dessa gäller nämligen, att för dem erläggas öfriga kommunalskatter, men ej landstingsskatt. Och talaren erkände själf det billiga däri, att, om kronan för något sitt ändamål inköpte mark, för hvilken skatt förut utgått, *kommunen* ej borde blifva härpå lidande. Mig synes, att detsamma bör gälla den större kommunen, landstinget; ej håller detta bör bli lidande därpå, att kronan för ett sitt ändamål efter år 1874 inköpt enskild mark.

Låt vara, att de summor, som genom den ifrågasatta förändringen skulle tillvinnas vederbörande landsting, ej äro *synnerligt* stora, så kunna de dock icke anses alldeles oväsentliga, åtminstone i det län, jag tillhör, och äfven Skaraborgs län. Och samma skäl, som tala för den ifrågavarande jordens skattskyldighet till den mindre kommunen, gälla för enahanda skyldighet till den större.

Då således den föreslagna skrifvelsen, så vidt jag kan förstå, afser att undanröja ett onödigt undantag från i allmänhet gällande beskattningsprinciper, ber jag för min del att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ifrågasatt
skyldighet för
staten att
erlägga lands-
tingsskatt för
jordbruks-
fastigheter.*
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 9 och 12 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af väckt motion angående offentliggörande af handlingar i patentärenden, och

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa internationella förhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt till lag om äktenskaps avslutande inför svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman i utlandet,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Ifrågasatt
utredning om
utjämnande
af kommunernas fattig-
vårdskost-
nader.*

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 9 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 6, rörande väckt förslag i fråga om utredning, huru afgifterna till allmänna fattigvården må kunna mellan kommunerna utjämnas.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 74, hade herrar *M. Matsson*, *C. J. Berggren* och *G. M. Sandin* hemställt, »att Riksdagen måtte besluta att ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huru utgifterna till allmänna fattigvården i riket lämpligen kunna mellan kommunerna utjämnas, samt därom för Riksdagen framlägga det förslag, som kan af sådan utredning föranledas».

I häröfver afgifvet utlåtande hade Andra Kammarens tillfälliga utskott hemställt, att Andra Kammaren med anledning af herrar Matssons, Berggrens och Sandins förevarande motion ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte till Kungl. Maj:t aflåta skrifvelse med begäran om utredning, huru kommunernas fattigvårdskostnader lämpligen må kunna utjämnas och framläggande för Riksdagen af det förslag, hvartill denna utredning må föranleda.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit af Andra Kammaren bifallen, hade Första Kammarens tillfälliga utskott, som enligt mottaget protokollsutdrag haft att bereda förevarande fråga, uti nu föreliggande utlåtande hemställt, »att Första Kammaren måtte i öfverensstämmelse med det af Andra Kammaren fattade beslut för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida kommunernas fattigvårdskostnader må kunna lämpligen utjämnas, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning må föranleda».

Herr Östberg: Jag är öfvertygad, att många af kammarens ledamöter i likhet med mig funnit detta betänkande ganska egendomligt. Såväl Andra Kammarens tillfälliga utskott som denna kammares tillfälliga utskott hafva gjort ungefär enahanda hemställan; men går man till motiveringen, finner man, att det är vidt skilda meningar, som inom de olika utskotten gjort sig gällande.

Andra Kammarens utskott anför som skäl för sin hemställan, att det möjligen vore lämpligt, att staten öfvertog alla i kommunernas fattigvårdskostnader för närvarande ingående utgifter för sinnessjuka, sinnesslöa och på annat sätt abnorma fattiga; hvarjämte utskottet såsom en annan utväg till utjämning af kommunernas bördor i förvarande hänseende framhållit, att i de fall, där kommunala utdebiteringen är särskildt hög, exempelvis öfver 50 öre per fyrk eller 5 kronor per bevillningskrona, och i densamma inginge fattigvårdskostnad till afsevärdt belopp, staten skulle deltaga med viss kvotdel i den fattigvårdskostnad, som öfverstege visst belopp.

Första Kammarens utskott har åter en helt annan mening. Detta utskott anser den önskade utjämningen af kommunernas ifrågavarande bördor böra ävägabringas på det sätt, att landstinget finge pröfva de särskilda kommunernas behof af understöd och lämna sådant af sina medel.

Huru skall väl en skrifvelse till Kungl. Maj:t komma att te sig, som resulterat ur så olika meningar? Det kan väl dock ej vara riktigt att ingå till Kungl. Maj:t med skrifvelse om Riksdagens önskemål i en fråga som denna utan att samtidigt åtminstone något så när fixera, huru man tänkt sig saken ordnad.

Redan detta skulle enligt min åsikt vara nog för att här motivera ett afslagsyrkande. Jag vill emellertid med ett par ord beröra de åsikter, som i denna fråga gjort sig gällande.

Det är ju alldeles riktigt anmärkt af denna kammares tillfälliga utskott, att förslaget om bidrag från staten särskildt till sinnessjuka, sinnesslöa och på annat sätt abnorma fattiga icke kan anses vara något botemedel härvidlag, ty det är ju ej sagdt, att dylika fattiga företrädesvis förekomma inom de af fattigvård i allmänhet mest betungade kommunerna. Men i fråga om statssubvention öfver hufvud taget råda sedan olika meningar. Båda kamrarnas utskott anse visserligen, i olikhet mot kommunalskatteskommittén, att dylik subvention i förhållande till folkmängden icke är lämplig; men Andra Kammarens utskott anser dock statssubvention önskvärd, ehuru efter andra grunder, medan Första Kammarens utskott icke alls vill veta af sådan subvention för kommunernas fattigvård. Jag ställer mig för min del mera på Andra Kammarens ståndpunkt i denna fråga, ty det synes mig ej mera orimligt, att staten skall understödja kommunerna i fråga om fattigvården än beträffande undervisningen; och fornen därför blir sedan en lämplighetsfråga. Däremot synes mig förslaget om bidrag från landstingen i detta hänseende föga tilltalande. Så vidt man kan döma af denna kammares utskotts motivering, skulle landstingen äga att tämligen efter godfinnande fördela sina bidrag. Det finnes icke taladt om några fixa bestämmelser, efter hvilka de skulle hafva att rätta sig. Men vid sådant förhållande synes mig,

*Ifrågasatt
utredning om
utjämning
af kommu-
nernas fattig-
vårdskost-
nader.*

(Forts.)

Ifrågasatt utredning om utjämning af kommunernas fattigvårdskostnader. att landstingen ej lämpa sig för den uppgift, man här vill ålägga dem, utan att saken lättare kan ordnas af staten genom dess underlydande organ. För öfrigt lära landstingen icke ha erforderliga medel för detta ändamål; och jag kan icke inse, att det skulle vara mera önskvärdt att för sådant syfte öka landstingsskatten än att påkalla statssubvention.

(Forts.)

Men vidare förefaller det mig föga lämpligt att bryta ut denna särskilda punkt af den kommunala beskattningsfrågan för att därutinnan vinna en utjämning mellan kommunerna. Gifvet är ju, att vårt kommunala skatteväsen kräfver en ändring. Hvilka åsikter man än må hysa i afseende å de spörsmål, hvilkas lösning det där gäller, äro ju alla ense om, att något måste göras, i främsta rummet för att skilja den kommunala beskattningen från skatterna till staten. Men icke kan det vara riktigt att nu i en särskild punkt taga före frågan om de lämpliga åtgärderna för ett utjämning af de kommunala skattebördorna; utan den saken bör väl afgöras i sammanhang med den stora kommunalskatte-reform, som väl äfven vårt land går till mötes.

Jag kan därför ej annat än yrka afslag å det förevarande skrifvelseförslaget.

Herr Sjöcrona: Då utskottet fått denna fråga till sig remitterad, har det naturligtvis ålegat utskottet att omsorgsfullt pröfva densamma samt till granskning upptaga, hvad Andra Kammarens utskott anfört och föreslagit. Första Kammarens utskott har då velat kraftigt framhålla och betona, att hjälpen härvidlag icke bör sökas i ett statsbidrag. För min del tror jag det vara mycket angeläget, att åtminstone Första Kammaren bestämdt håller emot dessa åter och åter framkommande anspråk på, att staten skall på alla områden understödja kommunerna och nära nog betala dem, för att de skola göra något för det allmänna.

Då nu utskottet icke kunnat instämma i de skäl och premisser, Andra Kammarens utskott framlagt för sitt förslag, har utskottet varit skyldigt att öfverväga, om ej någon annan utväg för önskemålet vinnande kunde tänkas; och utskottet har då icke funnit annat råd än att hänvisa på landstingen. För min del är jag nu öfvertygad, att detta ej skulle vara så synnerligen farligt, ty erfarenheten af landstingens sätt att sköta frågor om skjutsentreprenad visar nog, samt, att landstingen visst icke äro släpphändta i beviljandet af bidrag. Men betänkligheter hafva dock inom utskottet gjort sig gällande äfven mot denna anordning. Utskottet har emellertid ansett frågan synnerligen behjärtansvärd och därför ej velat afstyrka frågans hänskjutande till Kongl. Maj:ts pröfning.

Skulle nu emellertid så vara, att, som jag trott mig finna, Första Kammaren icke är benägen för att bifalla sitt utskotts hemställan, skall jag sannerligen icke sörja däröfver. Jag anser mig emellertid skyldig att hemställa om bifall till utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Jag delar den uppfattning, som här gjort sig gällande, att något behöfver göras för att lätta kommunernas

skattebördor, där dessa äro som tyngst; men jag delar ock den uppfattningen, att det ej är lämpligt, att staten subventionerar vissa kommuner eller betalar hvad som kräfves utöfver en beskattning af viss höjd, ty därigenom skulle naturligen en förslappning inträda i den kommunala förvaltningen — man skulle blifva likgiltig för att hålla kommunens budget låg, om man visste, att staten gaf hvad som åtgick utöfver ett visst belopp.

Det finnes emellertid ett annat sätt, synes det mig, och ett ganska naturligt sätt att lösa denna fråga. Staten lämnar redan nu till kommunerna subvention, om jag så får kalla det, af brännvinsmedlen. Men dessa fördelas, efter min mening, på ett orättvist eller åtminstone icke lämpligt sätt, ity att lejonparten däraf tillfaller de kommuner, som äro minst i behof däraf, nämligen stadskommunerna.

Studera vi statistiken, finna vi nämligen, att det är blott två stadskommuner, hvilka kommunalskatt uppgår till mer än 7 kronor per bevillningskrona, då däremot af landskommunerna 697 eller 33 procent hafva en kommunalskatt, som öfverstiger 7,5 kronor per bevillningskrona. Man kan således med fog säga, att det hufvudsakliga är landskommunerna, som äro nedtyngda af kommunalskatter och i behof af hjälp. Men af brännvinsmedlen går endast cirka 1,500,000 kronor till landskommunerna, medan stadskommunerna erhålla 6,500,000 kronor, och detta, oaktadt sammanlagda kommunalutskyldsbeloppet för landsbygden är 25,000,000 kronor, men för städerna 22,000,000 kronor och kostnaderna för fattigvård utgöra för landsbygden 9,200,000 kronor, men för städerna blott 5,700,000 kronor.

Häraf framgår således, att de, som bäst behöfva understöd, få minst däraf. Det rätta sättet att lösa denna fråga synes mig emellertid just vara att få till stånd en rättvisare fördelning af brännvinsmedlen. Och då detta möjligen kan åstadkommas genom den föreslagna skrifvelsen till Kungl. Maj:t, skall jag ej motsätta mig densamma.

Herr Annerstedt: Den näst siste talaren har framhållit, och det med rätta, att det icke är lämpligt att biträda den motivering, som ligger till grund för Andra Kammarens beslut. Första Kammarens tillfälliga utskott har ock bemött denna motivering och anfört ett annat skäl för sitt tillstyrkande af skrifvelseförslaget. Men nu lyder utskottets kläm så, att »Första Kammaren måtte i öfverensstämmelse med det af Andra Kammaren fattade beslut för sin del besluta etc.» Det torde vara ovisst, om man kan så skilja motivering och kläm från hvarandra, att icke detta uttryck i klämman föranleder till det antagande, att Första Kammaren dock icke har så mycket att invända mot allt hvad Andra Kammarens utskott anfört, eftersom klämman fått denna lydelse. Därför synes det mig nödvändigt, att Första Kammaren afslår utskottets hemställan för att rätt markera sin ståndpunkt.

Dessutom synes det mig, att, om Riksdagen önskar förändrade anordningar i afseende å fattigvårdskostnadernas fördelning på landsbygden, Riksdagen bör, innan den skrifer till Kungl. Maj:t i ämnet, kunna angifva, på hvilken väg dessa förändrade anordningar skulle

åvägabringas. Och särskildt är väl uppenbart, att det af den siste talaren framställda förslaget rörer ett helt annat gebit än fattigvårds-lagstiftningen.

Jag ber att få förena mig med den förste ärade talaren i hans yrkande på afslag.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Då tiden var långt framskriden, beslöt kammaren på framställning af herr talmannen att uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på fördragningslistan till ett annat sammanträde.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 65, i anledning af dels justitieombudsmannens framställning om åtgärder för större skyndsamhet i fråga om för brott häktade personers inställande för domstol, dels ock två i liknande syfte afgifna motioner;

n:o 66, i anledning af väckt motion angående rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i vissa fall;

n:o 67, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 6 § i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd af järnvägs drift och till lag om ändrad lydelse af 25 § i lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, dels ock en med föranledande af nämnda proposition väckt motion;

n:o 68, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa åtgärder mot utbredning af lungsot; samt

n:o 69, i anledning af väckt motion angående omarbetning i vissa hänseenden af gällande bestämmelser om tillsättning af prästerliga tjänster.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 70, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln gjorda framställningar angående åtgärder till fiskerinäringens befrämjande;

n:o 71, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln gjorda framställning angående anställande af torfingenjörer och torfassistenten samt åtgärder för att befrämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång;

n:o 72, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln gjorda framställning angående anskaffande af ett fartyg för hydrografisk-biologiska hafsundersökningnr m. m. samt underhålls- och driftkostnad för samma fartyg; samt

n:o 73, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 62, i anledning af Andra Kammarens återremiss till statsutskottet af vissa punkter i utskottets utlåtande n:o 5 angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel; äfvensom

bevillningsutskottets betänkande n:o 22, angående en inkomstskatt för år 1905.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 56, af herr *Hasselrot*, om anslag till anläggande af järnväg från Borgholm till Böda;

n:o 57, af herr *Bohnstedt*, om anslag till undersökningar m. m. för järnväg mellan Sveg och lämplig punkt å Gellivarebanan;

n:o 58, af herr *Lundberg*, om anslag till undervisning i slöjd vid de allmänna läroverken; samt

n:o 59, af herrar *Bergström* och *Olsén*, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anslag för påbörjande af fullständiga undersökningar rörande den s. k. inlandsbanan.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde;

hvarjämte, likaledes på hemställan af herr talmannen, kammaren medgaf, att de anslag, som utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 4,02 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.